

Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuosi 2023

Vaatimattoman edelliskesän vaatimaton jälkeläinen

Kimmo Saarinen

Kirjoittajan osoite – Author's address: Hönöntie 2, FI-54100 Joutseno. Sähköposti: nafi@perhostutkijainseura.fi

Seurantaruujuja ja päiviä enemmän kuin koskaan, mutta perhosia vähiten kuuteen vuoteen – vuodentakaisella alkulauseella samaa vauhtia liikkeelle. Perhoskesä oli kautta linjan edellisen tasoinen ja näköinen. Etelässä päiväperhosia oli tavallista vähemmän, mutta pohjoisen parempaa kautta värjivät lukuisat aluevalloitukset. Kaksi kolmesta lajista jäi keskivertovuoden luvuistaan – varsinkaan sinisiipisten ahdinko ei ota helpottaakseen.

Olosuhteiltaan vaihteleva ja perhosmääriltään vaatimaton, aika lailla edellisvuoden toisinto – siinä tiivistettynä päiväperhoskesä 2023. Maan pohjoispuoliskolla perhosia havainnointiin ja nähtiin jälleen tavanomaista enemmän, mutta eteläpuoliskolla oli hiljaisempaa. Valtakunnallisesti päiväperhoset jäivät hieman edellisvuoden luvuista, ja runsaudessa mitattuna kesä oli kolmanneksi heikoin 2000-luvulla. Kausi käynnistyi nihkeästi, sillä lauha talvi päättyi kylmään ja hyvinkin lumiseen maaliskuuhun. Esimerkiksi Kainuussa oli kuun lopulla paikoin 120 cm lunta. Samaan aikaan Kittilässä mitattiin talven kovimmat pakkaslukemat (-37,5 °C), ja etelässäkin 15–20 asteen yöpakkaset olivat vuodenaikaan nähden poikkeuksellisia. Maaliskuussa seurantaan ehtikin vain muu-

tama nokkosperhonen (*Aglais urticae*). Sen sijaan huhtikuun kolme ensimmäistä viikkoa olivat poutaisia ja aurinkoisia, ja kuukausi oli niin etelässä kuin pohjoisimmassa Lapissa harvinaisen lämmin. Koleasta ja lumisateisesta alusta huolimatta myös toukokuu oli lähes koko maassa tavanomaista lämpimämpi, ja viimeisetkin lumet katosivat Enontekiön Kilpisjärveltä 23.5. Kesäkuu oli kuiva ja aurinkoinen kuukausi suurimmassa osassa maata. Jo viidentenä vuotena peräkkäin se oli myös selvästi tavanomaista lämpimämpi, vaikka kuun alussa mitattiin monin paikoin kovimpia pakkaslukemia jopa sataan vuoteen. Esimerkiksi Virolahdella lämpötila painui 2.6. maan pinnalla liki kymmeneen pakkasasteeseen. Etelässä ja lännessä kuukausi oli kuitenkin kolmen helteisimmän joukossa

noin kuuteen vuosikymmeneen. Heinäkuun sen sijaan oli viileämpi ja pilvisempi, maan keski- ja itäosissa hyvinkin sateinen. Kuun alussa Lapissa käytiin vielä yöpakkasillakin, mutta Utsjoen Kevolla mitattiin myös heinäkuun korkeimmat lukemat. Kesän korkein lämpötila (+33,6 °C) kirjattiin St Raumalla 7.8. ja viimeiset hellepäivät osuivat Etelä-Suomeen 14.–16.8. Samoihin aikoihin Lapissa oli lähestyvän syksyn ensimmäinen pakkasyö 18.8. Syyskuu oli Pohjois-Lappia lukuun ottamatta ennätyslämmin, joskin pohjoisessa myös paikoin ennätysellisen sateinen. Ensilumi tuli rytinällä: 20.9. Kittilässä oli jo 23 cm lunta. Tämä antoi esimakua lokakuusta, joka sekkin oli sateinen ja tavanomaista kylmempi, kuun loppu suorastaan talvinen maan eteläosia myöten. Lapissa

National Butterfly Recording Scheme in Finland (NAFI): summary for 2023

Data for NAFI, based on voluntary recording all over the country, was collected online via the Finnish Biodiversity Information Facility. Based on the NAFI database <https://laji.fi/project/MHL.6/stats> (11.12.2023), the records of 225 lepidopterists covered now more than one thousand 10 x 10 km quadrats of the Finnish uniform 27 E grid (Table 1, Fig. 1) in the summer 2023. Although the number of recording days also peaked during the scheme, the observation activity per quadrat was markedly lower (-31 %) than on average. Resulting only 26 individuals per observation day, the butterfly season was slightly worse (-5 %) than the previous one. Using this measure, less butterflies have been recorded only twice since the year 2000. More than two thirds of the species (73) were less abundant than on average; as in summer 2022, most fritillaries and blues appeared again in low numbers (Fig. 2). Data consisted of 103 butterfly species in total (Table 3). Three species exhibited the lowest number of individuals ever in the scheme, and seven more during the last decade. Measured either via abundance or frequency, altogether 23 species had the minimum value for one or the other, or both. Among these were *Pyrgus alveus*, *Lycaena hip-*

pothoe, *L. virgaureae* and altogether seven blue species, such as *Aricia artaxerxes*, *Cyaniris semiargus* and *Polyommatus amandus* – also manifested by their negative position in Table 3. *Vanessa cardui* and other butterfly migrants were generally rare; *Colias hyale* and *Pontia edusa* were not reported at all. On the other hand, the season was favourable to *Pyrgus malvae*, *Callophrys rubi*, *Melitaea athalia* and *Lasiommata petropolitana*, for example. In addition, *Lasiommata maera*, *Anthocharis cardamines*, *Apatura ilia*, *Limnitis camilla* and *Colias hecla* in far north all reached the highest number of individuals of all time in NAFI. At least 40 butterfly species were detected in 51, and 50 species in 10, quadrats from ten biogeographical provinces (Table 4). 14 species were entered in NAFI for the first time in five provinces, most frequently from Li (9). Among these were *Thymelicus lineola*, *Ochlodes sylvanus* and *Aphantopus hyperantus*, most likely the first observations ever in the province of Li. Other first-time records were noted for *Leptidea juvernica* (Tb), *Carterocephalus silvicola* (Lkoc) and *Polyommatus amandus* (Lkor). Finally, *Coenonympha arcania* was observed for the first time in Finland in 2023, yet not reported for the scheme. The NAFI database now consists of almost 7.1 million individuals; maps for each species can be viewed and drilled into more detail at NAFI website. In 2024, the scheme will continue and is still open for all lepidopterists.

Kesä 2023 oli vaihtelevista oloista huolimatta hieman tavanomaista lämpimämpi. Tummakirjosipeä (*Pyrgus alveus*) se ei auttanut – runsaus ja havaintoruujujen osuus painuivat seurannan pohjalukemiin jo toista kesää peräkkäin.

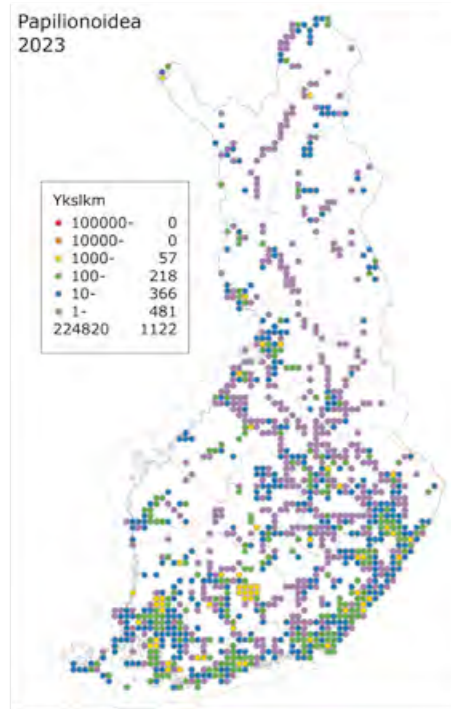

lokakuu oli paikoin kylmin 30 vuoteen. Perhossyky jäi moniin edellisvuosiin verrattuna lyhyeksi ja vaatimattomaksi. Lokakuun puolivälin paikkeilla Turun seudulta kirjattiin seurantaan viimeisten joukossa muun muassa amiraali (*Vanessa atalanta*) ja helmihopeatäplä (*Issoria lathonia*).

Kesällä 2023 päiväperhosia ilmoitettiin seurantaan vähiten kuuteen vuoteen, vaikka edellisen kesän havaintopäiväennätyskin pistettiin uusiksi (taulukko 1). Keskimäärin seurantaruuuun liikenä alle kahdeksan havaintopäivää – vähemmän niitä on ollut vain vuonna 2017. Ruutujen lajieskiarvo vajosi vielä alemmas seurannan pohjalukemiin. Päiväperhosten seurantapäiviin suhteutettu runsaus hiipui edellisvuodesta (-5 %) ollen itse asiassa kolmanneksi pienin 2000-luvun aikana; näin mitattuna heikompia perhosvuosia ovat olleet vain 2008 ja 2014. Päiväperhosten yhteenlaskettu runsaus oli kaukana sekä edellisen vuosikymmenen (-26 %) että koko seuranta-ajan (-21 %) vuosikeskiarvosta. Vaatimaton edellisesä lienee vähintäänkin osasyllinen päiväperhosten niukkuuteen.

Havaintoja keräsi viime vuosiin verrattuna hieman pienempi, mutta sitäkin aktiivisempi osallistujajoukko. Ensikertalaisia tuli mukaan 40, mikä on likimain keskitasoa seurannan kolmen vuosikymmenen aikana (38). Havainnoitsijoiden keskiarvo oli 35

Kuva 1. Figure 1. Yhtenäiskoordinaattiruudut (10 x 10 km), joista seurantaan ilmoitettiin tietoja vuonna 2023.

JUHA AHVONEN

Kangasperhonen (*Callophrys rubi*) oli vasta toistamiseen päiväperhoskesän ykkönen – sija, jolle sen moni sijoittaisi ilman laskentojakin. Yksilömääriltään seurantavuosi oli vasta viidenneksi paras, mutta havaintoja kertyi useammasta ruudusta kuin kertaakaan aikaisemmin.

ja mediaani 13 seurantapäivää. Vähintään sata perhospäivää havainnoi 25 henkilöä, joista kaksi tallensi tietoja yli sadasta seurantaruuudusta. Vähintään kymmentä ruutua kartoitti 37 muuta. Kuudelle henkilölle perhoshavaintoja kertyi vähintään kymmenestä ja yhdelle peräti 16 eliömaakunnasta! Kirjoittajan täsmäretkeily antoi tulokseksi 75 päiväperhoslajia; myös seitsemän muuta sai

eteensä yli 60 lajia ja seuraavat 17 vähintään 50 lajia. **Jarmo Huhtanen, Heikki Aarela ja Tatu Sallinen** kirjasivat jokainen yli 10 000 päiväperhosta; osallistujien mediaani (162) ja keskiarvo (1059) olivat jotakuinkin edellisen kesän tasoa. Myös perhosmääriltään parhaat seurantaruuudut olivat useammalta edellisvuodelta tuttuja: St Säkyliä (677:325) oli yksilömäärissä ykkönen noin 8 000 per-

HANNU PARRIVAINEN

Ohdakeperhosia (*Vanessa cardui*) ei juuri näkynyt kesällä 2023. Seurantaan niitä ilmoitettiin eniten Etelä-Karjalasta – vain 13 yksilöä. Yhdessätoista muussa maakunnassa jäätin alle kymmenen yksilön. Tämä kaukomatkalainen kuvattiin Kb Joensuussa 6.6.2023.

Taulukko 1. Valtakunnallisen päiväperhosseurannan havainnointiaktiivisuus ja päiväperhosmäärät vuonna 2023 verrattuna edelliseen kymmenvuotiskautteen 2013–2022. Taulukkoon on lisätty lajiruudut, joka tarkoittaa kaikkien lajihavaintojen summaa kaikista havaintoruuduista. Table 1. The observation data of NAFI in 2023 compared to the average (2013–2022).

	2023	keskiarvo (mean)	suurin (max)	pienin (min)	yhteensä (total)
Henkilöt (participants)	225	231	269 (19)	194 (13)	1 240
10x10 km ruudut (quadrats)	1 122	813	1 011 (22)	643 (15)	2 990
Havaintopäivät (obs.days)	8 652	7 104	8 560 (22)	5 559 (17)	212 367
Lajit (species)	103	105	107 (21)	101 (19)	116
Yksilöt (individuals)	224 171	231 445	386 872 (21)	142 902 (14)	7 074 159
Lajiruutuja (species in quadrats)	11 388	9 782	11 485 (19)	8 097 (15)	282 799
Päivää / ruutu (days/quadrat)	7,7	8,8	10,1 (15)	6,6 (17)	11,1
Lajia / ruutu (species/quadrat)	10,2	12,1	13,4 (21)	10,3 (17)	14,6
Yksilöä / päivä (individuals/day)	25,9	32,3	45,2 (21)	23,0 (14)	32,6

Taulukko 2. Päiväperhoskesä 2023 eliömaakunnittain pohjoisesta etelään. Vertailu perustuu 2000-luvun keskiarvoihin (2001–2022, ero%); 100 % tarkoittaa keskinkertaista, pienemmät sitä heikompaa ja suuremmat parempaa tasoa.

Table 2. Butterfly observations in 2023 by biogeographical provinces from north to south. ero% corresponds to the difference between the summer 2023 and the mean of the period 2001–2022; 100% indicates the average level.

	Havaintoruutuja Quadrats		Havaintopäiviä Obs.days		Lajimäärä Species		Yksilömäärä Individuals		Runsaukset Ind./days	
	2023	ero%	2023	ero%	2023	ero%	2023	ero%	2023	ero%
Le / EnL	6	90 %	25	96 %	25	120 %	1 184	150 %	47	156 %
Li / InL	48	360 %	169	507 %	46	239 %	2 615	586 %	15	116 %
Lkoc / KiL	21	279 %	43	293 %	20	132 %	283	130 %	7	44 %
Lkor / SoL	25	383 %	48	202 %	32	228 %	654	154 %	14	76 %
Ks / Ks	12	104 %	18	38 %	25	101 %	549	84 %	31	219 %
Obb / PeP	52	274 %	293	167 %	46	120 %	3 333	145 %	11	87 %
Oba / OP	44	180 %	424	157 %	54	112 %	9 890	173 %	23	110 %
Ok / Kn	49	191 %	129	174 %	51	126 %	1 018	93 %	8	53 %
Om / KP	77	184 %	309	115 %	55	109 %	9 843	180 %	32	157 %
Oa / EP	28	144 %	185	146 %	53	133 %	2 896	114 %	16	78 %
Tb / PH	65	285 %	174	78 %	48	95 %	3 416	66 %	20	84 %
Sb / PS	114	264 %	640	161 %	55	98 %	13 382	133 %	21	83 %
Kb / PK	104	161 %	828	181 %	69	102 %	24 648	93 %	30	51 %
St / St	49	113 %	980	183 %	58	107 %	27 320	95 %	28	52 %
Ta / EH	98	128 %	871	99 %	67	100 %	33 572	99 %	39	100 %
Sa / ES	107	140 %	1250	118 %	71	103 %	31 241	91 %	25	77 %
KI / LK	11	142 %	80	170 %	35	81 %	387	29 %	5	17 %
Al / A	16	77 %	18	23 %	27	64 %	866	35 %	48	151 %
Ab / V	89	128 %	837	99 %	68	101 %	30 690	91 %	37	92 %
N / U	68	122 %	826	91 %	70	100 %	14 040	51 %	17	56 %
Ka / EK	37	143 %	505	151 %	65	101 %	12 344	78 %	24	52 %
keskiarvo / mean	53	185 %	412	155 %	50	118 %	10 675	127 %	24	91 %

hosella, Sa Ruokolahti (679:360) puolestaan lajitilaston kärki 60 lajilla.

Seurantaruuuissa ylittyi ensimmäistä kertaa tuhannen raja ja vieläpä roimasti (kuva 1) – joskin myös edelliseltä kesältä perhostietoja on nyttemmin kertynyt hieman yli tuhannesta ruudusta. Seurannalle uusia perhosruutuja (59) ilmoitettiin 12 eliömaakunnan alueelta, eniten Pohjois-Hämeestä (17) ja Inarin Lapista (8). Sen sijaan kahdeksan eteläisintä maakuntaa Ahvenanmaalta Etelä-Karjalaan ja Satakunnasta Laatokan Karjalaan eivät ruutumääränsä kasvattaneet – tosin sellaisia löytyykin enää lähinnä vahvasti mereisistä maisemista. Maakunnittain tarkasteltuna havaintoruutuja ja päiviä kertyi kautta maan tavanomaista enemmän;

ainoastaan Ahvenanmaa ja Koillismaa olivat niukemmin havainnoituja (taulukko 2). Laji- ja yksilötietojen valossa päiväperhosvuosi oli tavanomaista hiljaisempi varsinkin maan eteläpuoliskolla. Uudellamaalla ja Etelä-Karjalassa, Satakunnassa sekä Laatokan Karjalassa ja Pohjois-Karjalassa päiväperhosten yhteenlaskettu runsaus jäi noin puoleen keskivertovuoden tasostaan. Sen sijaan Oulusta pohjoiseen sekä havainnointia että perhosmääriä kuvaavat luvut olivat kautta linjan tavallista suurempia. Erityisen paljon perhosia ilmoitettiin Inarin Lapista. Samalla kun Kittilän Lapin seuranta-aineisto lähestyy 10 000 päiväperhosen rajaa, Etelä-Savo nousi yli miljoonan päiväperhosen maakunnaksi Etelä-Hämeen seuran. Päiväperhosten maa-

kuntatilastoja on avattu hieman enemmän kirjoituksessa sivuilla 18-19.

Uusia maakuntahavaintoja varsinkin Inarin Lapista

Kesän 2023 päiväperhostiedot on koottu taulukkoon 3. Viime vuosina asemaansa vahvistanut kangasperhonen (*Callophrys rubi*) oli vasta toista kertaa seurantakesän ykkönen – sen edellinen kärkisija oli vuodelta 1996. Tummapapurikko (*Lasiommata maera*) nousi kärkikymmenikköön vasta toista ja piippopaksupää (*Ochlodes sylvanus*) neljättä kertaa. Tavallista vahvemmin menestyivät myös mansikkakirjosiipi (*Pyrgus malvae*), auroraperhonen (*Anthocharis car-*

Taulukko 3. Seurannan lajitiedot vuoden 2023 runsausjärjestyksessä. Kesätasolla kuvataan runsautta (yksilöä/päivää, R%) ja frekvenssiä (lajin havaintoruudut / kaikki havaintoruudut, F%) suhteessa edeltävään kymmenvuotiskauteen (2013–2022). Kolme viimeistä saraketta kertovat uusien ruutujen määrän vuonna 2023 ja kunkin lajin havaintojen kokonaismäärän vuoden 2023 lopussa.

Table 3. Butterfly species in the order of abundance in 2023. Other columns as follows: 2) the mean number of individuals (years 2013–2022), 3-4) the abundance (number of individuals per observation days, R%) and frequency (the proportion of positive quadrats, F%) in 2023 compared to the average (%), 5-6) the number of positive quadrats in 2023 and the new quadrats for the species, and 7-8) the total number of positive quadrats and individuals between 1991 and 2023.

Sijointus *		Yksilömäärä		'kesätaso'		Ruutuja		Yhteensä		
		2023	mean	R%	F%	2023	uusia	ruutua	yksilöä	
1.	+	Kangasperhonen (<i>C. rubi</i>)	25 695	15 202	+45	-3	402	59	1 552	441 560
2.	0	Sitruunaperhonen (<i>G. rhamnii</i>)	22 659	21 570	-9	+4	575	83	1 548	529 355
3.	0	Lanttuperhonen (<i>P. napi</i>)	22 600	24 301	-24	-17	526	32	1 788	752 409
4.	-	Tesmaperhonen (<i>A. hyperantus</i>)	15 997	23 727	-48	-22	349	40	1 414	755 894
5.	+	Metsänokiperhonen (<i>E. ligea</i>)	12 888	8 583	+22	+21	332	69	1 318	253 267
6.	0	Nokkosperhonen (<i>A. urticae</i>)	12 843	17 876	-33	+2	476	60	1 614	476 838
7.	++	Tummapapurikko (<i>L. maera</i>)	7 802	3 103	+104	-6	247	27	1 031	109 461
8.	0	Lauhahiipijä (<i>T. lineola</i>)	6 974	11 016	-48	-22	304	49	1 307	350 691
9.	+	Piippopaksupää (<i>O. sylvanus</i>)	6 733	3 419	+57	-12	279	40	1 182	130 131
10.	+	Amiraali (<i>V. atalanta</i>)	5 880	5 846	-18	-26	242	27	1 088	163 169
11.	+	Pihlajaperhonen (<i>A. crataegi</i>)	5 848	2 595	+86	+19	278	31	992	102 241
12.	-	Kangassinisiipi (<i>P. argus</i>)	5 118	7 780	-46	-31	197	28	1 150	218 163
13.	-	Angervohopeatäplä (<i>B. ino</i>)	4 641	6 096	-39	-28	248	31	1 349	200 098
14.	0	Herukkaperhonen (<i>P. c-album</i>)	4 397	4 392	-18	-19	283	28	1 172	126 941
15.	++	Ratamoverkkoperhonen (<i>M. athalia</i>)	3 828	1 938	+63	-1	226	33	916	57 246
16.	++	Auroraperhonen (<i>A. cardamines</i>)	3 769	2 058	+52	+2	324	43	1 175	65 568
17.	++	Keisarinviitta (<i>A. paphia</i>)	3 607	3 517	-10	-7	250	57	785	52 487
18.	--	Neitoperhonen (<i>A. io</i>)	3 538	8 642	-68	-31	280	41	1 139	321 084
19.	-	Niittyhopeatäplä (<i>B. selene</i>)	3 493	4 730	-42	-23	255	33	1 486	169 643
20.	0	Suruvaippa (<i>N. antiopa</i>)	3 104	2 947	-10	-10	334	50	1 398	96 067
21.	--	Loistokultasiipi (<i>L. virgaureae</i>)	3 073	4 250	-43	-32	217	41	1 383	174 723
22.	-	Pursuhopeatäplä (<i>B. euphrosyne</i>)	2 714	3 308	-32	-15	256	37	1 471	111 695
23.	++	Suokeltaperhonen (<i>C. palaeno</i>)	2 419	1 486	+39	+25	262	86	1 387	41 708
24.	+	Idänniityperhonen (<i>C. glycerion</i>)	2 051	1 499	+15	-23	93	12	460	59 076
25.	0	Ketohopeatäplä (<i>F. adippe</i>)	2 029	2 026	-14	-11	192	24	865	70 051
26.	-	Orvokkihopeatäplä (<i>S. aglaja</i>)	1 859	2 952	-48	-35	201	19	1 155	80 046
27.	++	Naurisperhonen (<i>P. rapae</i>)	1 859	692	+139	-7	94	12	660	33 005
28.	+	Karttaperhonen (<i>A. levana</i>)	1 847	2 501	-41	-13	191	36	558	36 953
29.	-	Virnaperhonen (<i>L. sinapis</i>)	1 830	2 814	-46	-22	225	23	1 087	73 771
30.	+	Kaaliperhonen (<i>P. brassicae</i>)	1 693	986	+48	+13	165	16	745	30 923
31.	--	Ketosiniisiipi (<i>P. idas</i>)	1 628	2 689	-51	-36	161	31	1 284	88 032
32.	+	Mustatäplähiipijä (<i>C. silvicola</i>)	1 234	898	+14	-15	153	20	879	33 447
33.	+	Metsäpaperikko (<i>L. petropolitana</i>)	1 213	481	+111	0	127	19	881	30 676
34.	-	Paatsamasiniisiipi (<i>C. argiolus</i>)	1 158	2 022	-53	-43	165	24	1 136	53 795
35.	-	Juolukkasiniisiipi (<i>A. optilete</i>)	1 135	1 822	-49	-30	150	30	1 288	65 175
36.	-	Niittysiniisiipi (<i>C. semiargus</i>)	1 093	1 413	-40	-32	144	17	970	55 867
37.	0	Pikkukultasiipi (<i>L. phlaeas</i>)	1 044	1 277	-33	-28	165	17	804	37 572
38.	++	Mansikkakirjosiipi (<i>P. malvae</i>)	933	322	+149	+20	137	20	640	14 611
39.	--	Hopeasiniisiipi (<i>P. amandus</i>)	914	2 184	-67	-43	144	14	1 036	90 735
40.	+	Kirjoverkkoperhonen (<i>E. matura</i>)	840	471	+47	+9	93	13	363	18 652
41.	-	Hohtosiniisiipi (<i>P. icarus</i>)	817	1 361	-52	-30	127	19	901	50 493
42.	0	Keltaniityperhonen (<i>C. pamphilus</i>)	695	624	-8	-18	55	5	517	26 875
43.	++	Ritariperhonen (<i>P. machaon</i>)	592	302	+67	+31	224	58	1 066	11 086
44.	-	Rämehopeatäplä (<i>B. eunomia</i>)	576	778	-42	-24	63	14	676	29 472
45.	++	Helmihopeatäplä (<i>I. lathonia</i>)	564	353	+44	+84	64	14	196	6 816
46.	++	Peltovirnaperhonen (<i>L. juvernica</i>)	554	730	-37	0	78	13	213	7 913
47.	-	Ruskosiniisiipi (<i>E. eumedon</i>)	522	566	-23	-8	70	15	554	25 095
48.	-	Suohopeatäplä (<i>B. aquilonaris</i>)	489	642	-39	-41	53	18	733	20 258
49.	+++	Pikkuhäiveperhonen (<i>A. illia</i>)	373	154	+95	+56	83	22	205	2 721
50.	+	Haapaperhonen (<i>L. populi</i>)	335	245	+4	-5	107	21	651	10 974
51.	-	Saraikkoniityperhonen (<i>C. tullia</i>)	270	407	-44	-19	43	13	506	14 776
52.	+	Huhtasiniisiipi (<i>A. nicias</i>)	264	203	-1	-28	7	2	93	6 140
53.	+++	Lapinkeltaperhonen (<i>C. hecla</i>)	249	73	+183	-18	2	-	14	1 965
54.	-	Ketokultasiipi (<i>L. hippothoe</i>)	246	600	-66	-46	57	10	554	17 452
55.	+++	Tunturihopeatäplä (<i>B. napaea</i>)	241	62	+224	-4	2	-	10	1 961
56.	+++	Virnasiniisiipi (<i>G. alexis</i>)	231	128	+47	-14	27	3	138	2 862
57.	++	Isoapollo (<i>P. apollo</i>)	223	96	+94	+6	9	-	26	3 382
58.	++	Ruostenopsasiipi (<i>T. betulae</i>)	205	138	+22	-12	52	6	219	3 314
59.	+	Häiveperhonen (<i>A. iris</i>)	203	153	+6	+2	57	13	204	4 244
60.	-	Täpläpaperikko (<i>P. aegeria</i>)	184	140	+15	+2	46	2	399	11 482
61.	+	Suonokiperhonen (<i>E. embla</i>)	174	66	+119	+17	23	13	289	3 501
62.	--	Pikkuapollo (<i>P. mnemosyne</i>)	162	620	-79	-34	7	-	39	14 238
63.	+	Tummahäränsilmä (<i>M. jurtina</i>)	159	149	-14	-46	11	2	80	3 520
64.	+++	Jalavanopsasiipi (<i>S. w-album</i>)	150	72	+86	-2	9	-	33	1 580
65.	0	Rahkahopeatäplä (<i>B. frigga</i>)	130	163	-35	-5	28	7	258	5 761
66.	--	Lapinnokiperhonen (<i>E. pandrose</i>)	127	299	-65	-29	9	-	71	10 877
67.	++	Keltatäplähiipijä (<i>C. palaemon</i>)	121	31	+231	+42	19	5	259	2 613

		Yksilömäärä		'kesätaso'		Ruutuja		Yhteensä		
		2023	mean	R%	F%	2023	uusia	ruutua	yksilöä	
68.	-	Hietahainäperhonen (<i>H. semele</i>)	109	120	-29	-17	20	2	110	6 689
69.	++	Kalliosiniisiipi (<i>S. orion</i>)	98	78	+5	-8	12	-	33	2 265
70.	--	Lehtosiniisiipi (<i>A. artaxerxes</i>)	90	246	-70	-62	31	3	494	11 540
71.	0	Tundrahopeatäplä (<i>B. chariclea</i>)	89	62	+24	0	5	-	40	3 318
72.	+	Ruijannokiperhonen (<i>E. medusa</i>)	73	30	+105	+202	17	3	33	2 471
73.	--	Muurainhopeatäplä (<i>B. freija</i>)	68	163	-65	-38	18	2	290	6 560
74.	---	Ohdakeperhonen (<i>V. cardui</i>)	58	3 666	-99	-85	38	4	1 129	78 268
75.	++	Paljakkakylmänperhonen (<i>O. bore</i>)	56	41	+22	+2	4	-	22	1 335
76.	--	Rinnehopeatäplä (<i>F. niobe</i>)	50	98	-59	-57	13	1	252	5 876
77.	--	Keltaverkkoperhonen (<i>E. aurinia</i>)	50	121	-67	-26	4	-	19	4 859
78.	0	Tuominopsasiipi (<i>S. pruni</i>)	47	44	-11	+8	26	5	170	2 567
79.	+++	Kuusamaperhonen (<i>L. camilla</i>)	44	7	+473	+183	9	3	25	119
80.	-	Tammopsasiipi (<i>F. quercus</i>)	41	135	-76	-57	8	-	83	2 943
81.	0	Isonokkosperhonen (<i>N. xanthomelas</i>)	37	162	-84	-51	24	5	193	2 103
82.	---	Räme kylmänperhonen (<i>O. jutta</i>)	36	525	-94	-62	16	2	431	16 627
83.	---	Harjusiniisiipi (<i>P. vicrama</i>)	33	622	-96	-68	1	-	4	13 363
84.	0	Lapinverkkoperhonen (<i>E. iduna</i>)	33	9	+228	+73	3	-	17	1 952
85.	++	Kirjopapurikko (<i>L. achine</i>)	33	22	+27	+4	5	1	29	1 066
86.	++	Kairanokiperhonen (<i>E. disa</i>)	30	9	209	-23	2	2	63	904
87.	---	Pikkusiniisiipi (<i>C. minimus</i>)	28	297	-93	-71	1	-	13	4 714
88.	++	Etelänhopeatäplä (<i>A. laodice</i>)	26	9	+158	+45	5	2	56	327
89.	--	Tummaverkkoperhonen (<i>M. diamina</i>)	25	50	-56	-26	3	-	23	3 290
90.	0	Purohopeatäplä (<i>B. thore</i>)	24	28	-28	+17	5	-	17	1 710
91.	+	Kannussiniisiipi (<i>C. argiades</i>)	24	10	+85	+143	11	5	66	946
92.	0	Suokirjosiipi (<i>P. centaureae</i>)	23	20	0	-6	8	2	161	1 254
93.	-	Lehtohopeatäplä (<i>B. titania</i>)	20	22	-21	+54	3	-	15	1 454
94.	--	Sarakylmänperhonen (<i>O. norna</i>)	18	29	-46	-58	1	-	32	2 117
95.	+	Tunturikirjosiipi (<i>P. andromedae</i>)	13	15	-24	-26	1	-	5	462
96.	-	Tummakirjosiipi (<i>P. alveus</i>)	12	57	-83	-57	11	4	161	1 932
97.	-	Luhtakultasiipi (<i>L. helle</i>)	10	25	-69	-71	1	1	26	1 352
98.	0	Valkotäpläpaksupää (<i>H. comma</i>)	10	26	-70	-82	1	1	42	729
99.	-	Tunturikeltaperhonen (<i>C. tyche</i>)	8	21	-68	-36	1	-	5	1 019
100.	0	Pohjanhopeatäplä (<i>B. polaris</i>)	8	11	-33	-35	1	1	18	605
101.	0	Isokultasiipi (<i>L. dispar</i>)	7	33	-84	-56	4	2	45	587
102.	0	Muurahaissiniisiipi (<i>P. arion</i>)	2	10	-85	-61	1	-	8	479
103.	+	Ruostepapurikko (<i>L. megera</i>)	2	1	+147	+803	1	1	3	15
		Sinappiperhonen (<i>P. edusa</i>)	-	3	-	-	-	-	256	5 706
		Täpläverkkoperhonen (<i>M. cinxia</i>)	-	21	-	-	-	-	25	4 431
		Tundrasiniisiipi (<i>A. aquilo</i>)	-	4	-	-	-	-	3	1 218
		Vaaleakeltaperhonen (<i>C. hyale</i>)	-	15	-	-	-	-	71	407
		Kääpiöhopeatäplä (<i>B. improba</i>)	-	1	-	-	-	-	1	330
		Kirsikkaperhonen (<i>N. polychloros</i>)	-	<1	-	-	-	-	14	17
		Idänhäränsilmä (<i>H. lycaon</i>)	-	1	-	-	-	-	9	14
		Etelänkeltaperhonen (<i>C. croceus</i>)	-	1	-	-	-	-	8	11
		Valkotäplänokkosperhonen (<i>N. vaualbum</i>)	-	<1	-	-	-	-	5	5
		Tummakultasiipi (<i>L. tityrus</i>)	-	<1	-	-	-	-	3	3
		Heinähiipijä (<i>H. morpheus</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	1
		Purjeperhonen (<i>I. podalirius</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	1
		Vuorisinappiperhonen (<i>P. callidice</i>)	-	<1	-	-	-	-	1	1

* sijaluku kesällä 2023 verrattuna lajin sijoitukseen seurannan yksilötalostossa 1991-2023: +++ = yli 20 sijaa ylempänä, ++ = 10-19 sijaa ylempänä, + = 3-9 sijaa ylempänä, 0 = enintään 2 sijaa ylempänä tai alempana, - = 3-9 sijaa alempana, -- = 10-19 sijaa alempana, --- = yli 20 sijaa alempana

damines), ratamoverkkoperhonen (*Melita-
ea athalia*) ja metsäpaperikko (

JARRO ALATALO

Suokeltaperhoselle (*Colias palaeno*) kirjattiin kesällä 2023 eniten uusia seurantaruujuja. Ruutujen kokonaismäärässä lajin edellä on enää kahdeksan päiväperhosta. Tämä pariskunta kisaili *Om Raahessa* 27.6.2023.

Taulukko 4. Havaintoruudut (10x10 km), joista ilmoitettiin vähintään 40 lajia vuonna 2023. Saman lajimäärän ruudut on järjestetty päiväperhosten yksilömäärän mukaan alenevasti. * = seurantavuodet, jolloin ruudusta on ilmoitettu vähintään 40 lajia / ** = ruudun lajimäärä parhaimpana vuotena. Table 4. All 10-km quadrats with at least 40 butterfly species observed in 2023. * = the number of NAFI years exceeding 40 species / ** = the maximum annual number of species observed in the quadrat.

Lajia species	Maakunta/kunta (ruutu) Province/Community (10x10 km)	* / ** * / **	Lajia species	Maakunta/kunta (ruutu) Province/Community (10x10 km)	* / ** * / **
60	Sa Ruokolahti/Imatra (679:360)	32 / 63	45	Sb Kuopio (698:355)	20 / 48
56	Kb Kitee (686:365)	21 / 66		Ab Kemiönsaari (668:326)	13 / 47
	Sa Imatra/Lappeenranta (678:359)	32 / 64		N Sipoo (669:340)	7 / 46
55	Ab Salo (669:331)	4 / 59	44	Ta Padasjoki/Asikkala (680:341)	2 / 44
54	Kb Kitee/Tohmajärvi (689:367)	24 / 54		Ta Janakkala (675:337)	9 / 47
53	Ta Kuhmoinen/Orivesi (683:338)	32 / 55		Sa Lappeenranta (678:358)	23 / 56
52	Sa Lappeenranta (677:356)	22 / 54		Ok Kajaani/Sotkamo (712:355)	4 / 52
	Sa Savonlinna (686:359)	17 / 54		Ta Valkeakoski (679:334)	14 / 44
	Ta Padasjoki (680:340)	6 / 53	43	Ab Laitila (675:321)	7 / 45
51	Sa Ruokolahti (680:358)	22 / 56		Om Nivala (708:340)	uusi 1 / 43
49	Ab Salo (667:328)	22 / 49		N Mäntsälä (672:340)	9 / 46
	Om Raahe (717:338)	13 / 50	42	Ta Pälkäne/Padasjoki (681:339)	5 / 46
48	Kb Rääkkylä (691:363)	23 / 54		Ta Padasjoki/Asikkala (679:341)	4 / 48
	Sb Mikkelä (689:350)	18 / 51		Sa Savonlinna (687:359)	4 / 44
	N Helsinki/Vantaa (668:339)	19 / 56	41	Ab Kemiönsaari/Salo (667:326)	3 / 43
	Ta Orivesi (683:335)	18 / 49		Ta Padasjoki (680:338)	5 / 46
	Ta Padasjoki (679:339)	5 / 50		Sa Lappeenranta (676:356)	9 / 46
	Ta Padasjoki (680:339)	5 / 48		Ka Kotka/Kouvola (672:349)	9 / 51
	Ka Kotka (671:349)	13 / 56	40	St Säkyliä/Eura (678:324)	6 / 42
	Ta Hollola/Asikkala (677:342)	7 / 48		Ka Virolahti (671:353)	14 / 53
47	Ka Hamina (672:350)	28 / 55		Sa Savonlinna (686:358)	6 / 44
	Ta Padasjoki (681:341)	5 / 48		Ta Riihimäki (674:337)	6 / 48
	Sa Lappeenranta/Imatra (677:359)	21 / 57		Sa Savonlinna (687:358)	4 / 41
46	St Säkyliä (677:325)	26 / 50		Ta Hattula/Hämeenlinna (677:336)	4 / 44
	Ta Padasjoki/Pälkäne (681:338)	5 / 46		Sb Kuopio (697:353)	2 / 42
	Ta Padasjoki (681:340)	5 / 49			

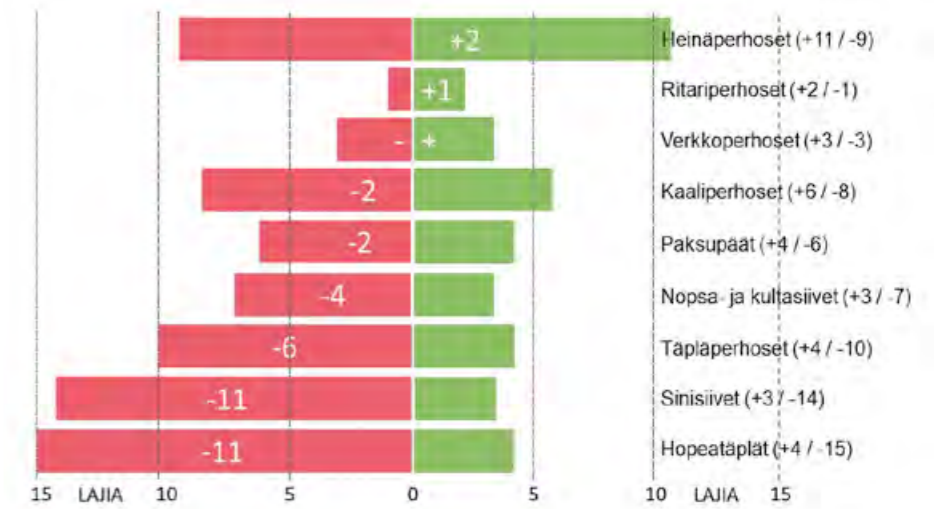
missa. Vastaavasti vain kuusamaperhonen oli seurantatilastoissa ennätyskellisen runsas - frekvensseiltään ei yksikään.

33. seurantakesä tuotti peräti 1 699 uutta havaintoruutua 82 päiväperhoslajille. Suurempia ruutukertymiä on 2000-luvulla ollut vain kolmena kesänä, viimeksi vuonna 2019. Ruutumäärä kasvoi eniten suokeltaperhosella (*Colias palaeno*, 86), sitruunaperhosella (*Gonepteryx rhamni*, 83) ja metsänokiperhosella (*Erebia ligea*, 69). Vähintään kymmenen uutta seurantaruuutua tilastoitiin 53 lajille. Havaintojen joukosta nousi esiin ainakin 14 seurannalle uutta maakuntalöytöä viidestä eliömaakunnasta, varsinkin Inarin Lapista (9). Maakuntiansi havaintoja lienevät ainakin peltovirnaperhonen (*Leptidea juvernica*) Pohjois-Hämeestä, mustatäplähiipijä (*Carterocephalus silvicola*) Kittilän Lapista ja hopeasisiipi Sompion Lapista. Inarin Lapin ensilöytöihin kuuluisivat ainakin lauhahiiپیjä (*Thymelicus lineola*), piippopaksupää ja tesmaperhonen (*Aphantopus hyperantus*) - muutama vieläkin erikoisempi oli tarjolla, mutta ehkäpä odotellaan niistä lisävarmennusta ennen kuin lajeja maakunnan lajistoon lisätään.

Päiväperhoskesä lajiryhmittäin

Runsaus- ja frekvenssivertailu edelliseen vuosikymmeneen (2013–2022) painottui edellisen kesän jalanjäljissä plus- ja miinuslajien osalta jälkimmäisten puolelle. Ainoastaan heinäperhosten alaeimolaiset ja ritariperhoset olivat juuri ja juuri voittopuolisesti tavallista runsaampia (kuva 2). Sinisiipisten vaisujen kesien sarja veny

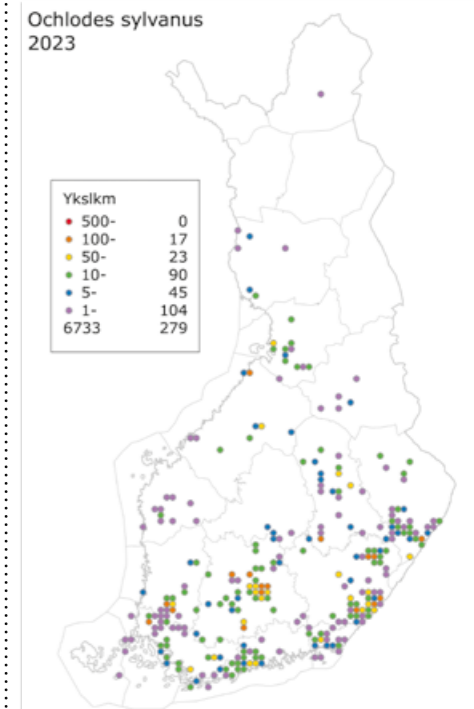
Kuva 2. Figure 2. Päiväperhoskesä lajiryhmittäin; palkkien pituudet ilmentävät lajimääriä. Päiväperhosten runsaus suhteessa edeltävään kymmenvuotiskauteen (2013–2022) oli josta-kuinkin yhtä negatiivinen (+40 lajia / -73 lajia) kuin edellisenä kesänä. Esimerkiksi hopeatäplistä 15 lajia oli keskimääräistä vähälukuisempia ja vain neljä lajia tavallista runsaampia.

venymistään, eikä moni hopeatäpläkään yltänyt vihreämmälle puolelle. Myös ruutufrekvenssit (lajin havaintoruutujen osuus kaikista havaintoruuduista) laskivat edellisen kesän luvuista. Vain joka neljännellä lajilla (30) se oli vähintään samaa tasoa kuin edeltävän vuosikymmenen aikana keskimäärin. Ainoastaan ritariperhosista löytyi ruutuosuuksiltaan enemmän plus- kuin miinusmerkkisiä lajeja.

Ritariperhosten heimossa vuosi oli edellisen tasoa. Vahvaa kautta jatkaneesta ritariperhosesta (*Papilio machaon*) kertyi tietoja vieläkin useammasta ruudusta kuin edellisenä ennätyskesänä, joukossa peräti 58 uutta seurantaruuutua. Laji tavoitettiin ensimmäistä kertaa kaikista neljästä Lapin maakun-

Kuva 3. Figure 3. Piippopaksupää (*Ochlodes sylvanus*) haastoi tosissaan lauhahiiپیjän päiväperhosten runsauslistalla. Ryhmänsä ykkönen se on ollut vain kerran vuonna 2000. Inarin Lapin havainto lienee kaikkien aikojen ensimmäinen maakunnasta.

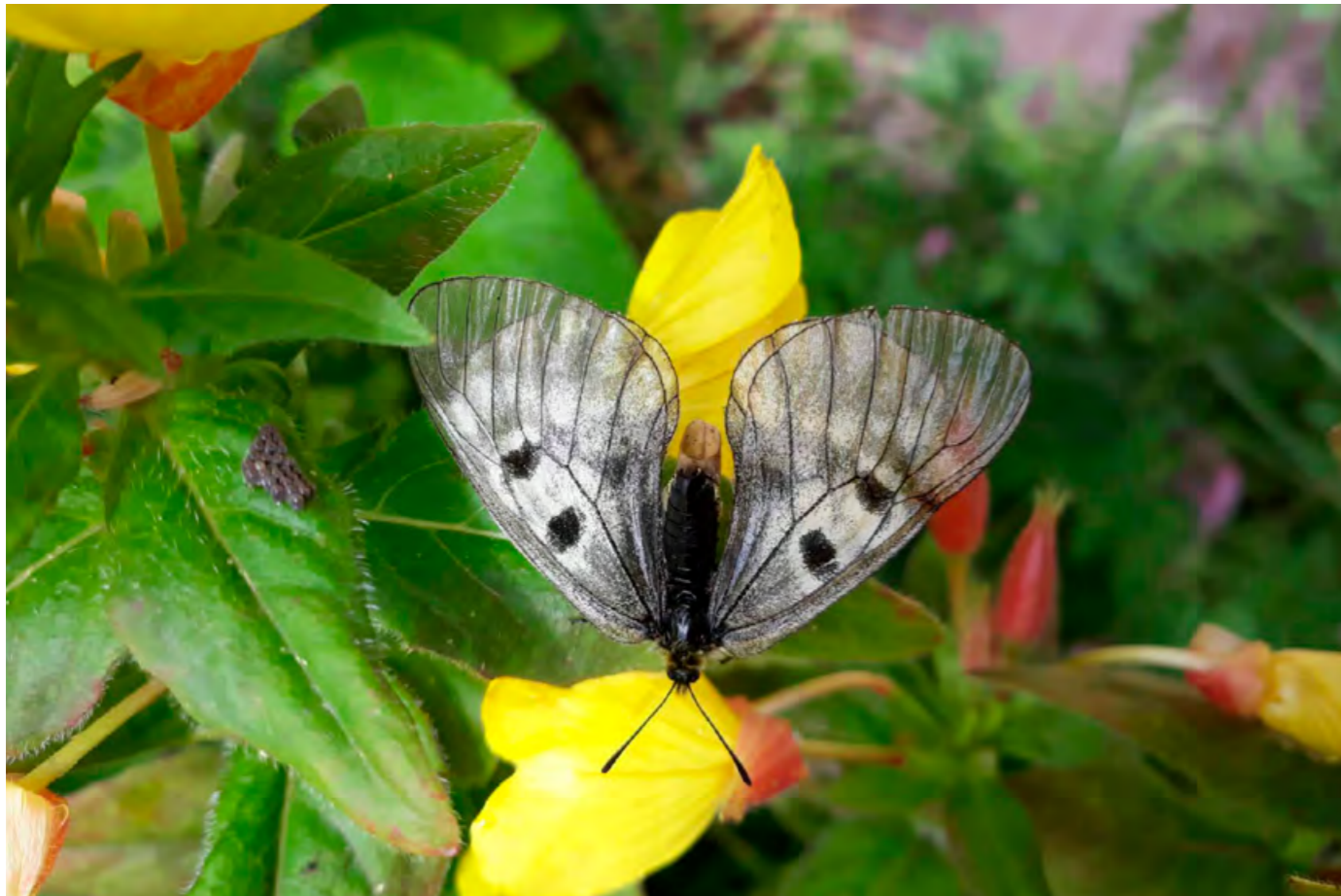

nastakin, mutta Ahvenanmaalta seurannan viimeiset ritarit ovat jo 15 vuoden takaa. Sen sijaan isoapolloja kirjattiin maakunnasta eniten yli kymmeneen vuoteen, ja perhonen nousikin runsauslistalla ennätyskellisen korkealle. Seurantaruuutuja lajilla on ollut viimeksi yhtä paljon kesällä 2011, ja vuoden tauon jälkeen joukossa oli yksi myös Uudenmaan puolelta (N Siuntio). Pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) jäi ainoana selvästi keskiverto-

JUHA AHVENONEN

Lehtosisiiville (*Aricia artaxerxes*) ilmoitettiin vuoden 2014 pohjalukemaa sivuten vain kolme uutta seurantaruuutua N Kirkkonummelta, Kb Tohmajärveltä ja Om Vetelistä.

Kuvan pikkuaipolla (*Parnassius mnemosyne*) lennähti KI Parikkalaan 3.7.2023 todennäköisesti Venäjän Karjalan puolelta. Edelliset havainnot Laatokan Karjalan maakunnasta (Suomen puolelta) lienevät liki 90 vuoden takaa.

vuoden luvuistaan, niin Etelä-Hämeessä kuin Uudellamaalla, ja Ahvenanmaalta laji jäi tyystin havainnoitta ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen. Seurannan ulkopuolelta mainittakoon valokuvin varmennettu purjeperhonen (*Iphiclides podalirius*) Uudeltamaalta.

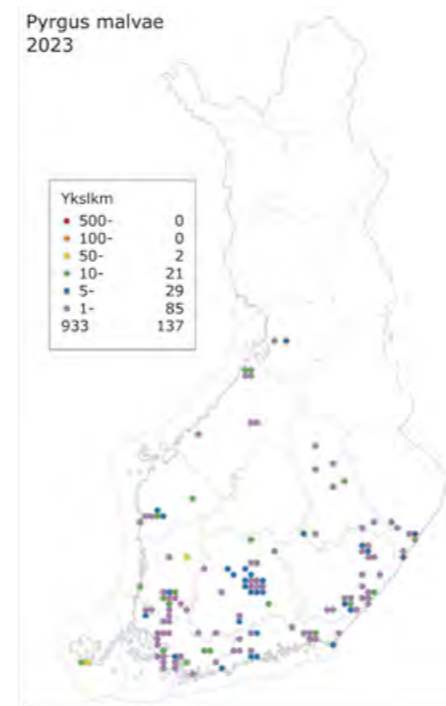
Paksupäille vuosi oli heikoimpia vuosikymmeneen. Ennätysellisen vähiin jäänyt tummakirjosiipi tipahti runsauslistalla monta sijaa alemmas, kun jo toista vuotta perätysten sekä runsaus että ruutufrekvenssi olivat seurannan pohjalukemissa. Laji tavattiin vain viidestä maakunnasta; Etelä-Hämeen ja Etelä-Karjalan ainoat yksilöt ilmoitettiin kuitenkin uusista ruuduksista. Lauhahiipijöitä laskettiin nyt vähemmän kuin kertaakaan aiemmin 2000-luvulla; vaikka uusiakin ruutuja kertyi paljon, tämänkin lajin ruutufrekvenssi painui koko seuranta-ajan pohjalukemiin. Lauhahiipijä kuitenkin tavattiin mahdollisesti ensimmäistä kertaa Inarin Lapista (Li Inarin kylä), josta myös piippopaksupää (kuva 3) ilmoitettiin maakunnalle uutena – molemmat lajien levinneisyyskuvaan nähden hämmentävän pohjoisia löytöpaikkoja. Sekä piippopaksupäätä että keltatäplähiipijää (*Carterocephalus palaemon*) havainnoitiin suurimmasta ruutujoukosta yli kahteen

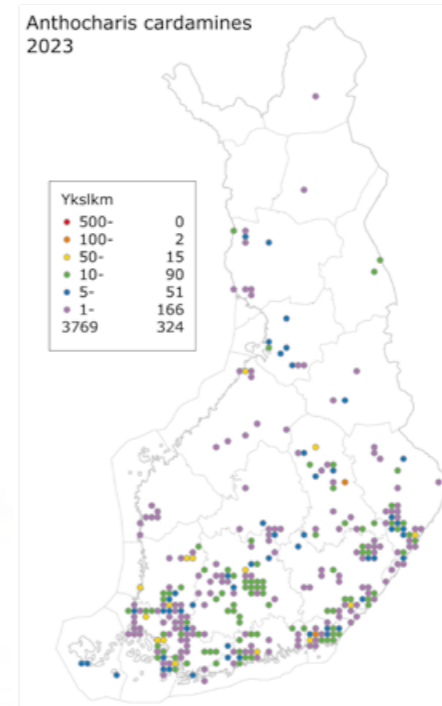
Purjeperhonen (*Iphiclides podalirius*) valokuvattiin ja vapautettiin kerrostalon parvekkeelta N Espoossa 26.6.2023. Pari muuta mahdollista purjeperhoshavaintoa olivatkin sitten perinteisempää varmentamatta jääneiden sarjaa.

PILVI MERILUOTO. CREATIVE COMMONS NIMEÄ JAA-SAMOIN 4.0

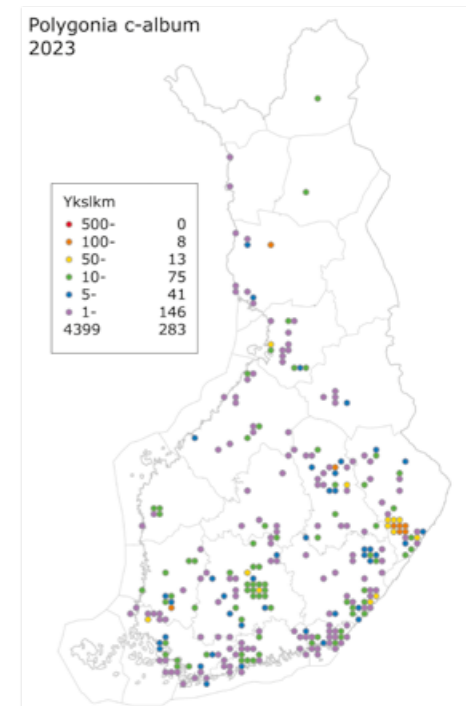
ISABELLE RUOKOLAINE. CREATIVE COMMONS NIMEÄ JAA-SAMOIN 4.0

Kuva 4. Figure 4. Mansikkakirjosiipi (*Pyrgus malvae*) hätyytteli tuhannen yksilön rajaa. Laji ilmoitettiin peräti 19 uudesta ruudusta – enemmän niitä on kertynyt vain kesällä 1996. Joukosta löytyivät tähän asti pohjoisimmat seurantaruuut *Oba* Oulusta.

Kuva 5. Figure 5. Auroraperhosia havainnoitiin ensimmäistä kertaa yli 300 seurantaruuudusta. Inarin Lapista edelliset aurorahavainnot olivat vuodelta 1996.

Kuva 6. Figure 6. Herukkaperhosen (*Polygonia c-album*) pohjoiset asemat vahvistuivat entisestään. Lajista tehtiin seurannan ensihavainto Inarin Lapissa (Li Inari). Kittilän Lapista (*Lkoc* Kolari, Muonio) tietoja oli vain kahdelta ja Sompion Lapista (*Lkor* Sodankylä) neljältä aikaisemmalta seurantavuodelta.

Pihlajaperhoselle (*Aporia crataegi*) seurantavuosi oli parhaimmasta päästä. Nyt lajia on kirjattu yli 100 000 yksilöä ja perhonen hätyyttelee jo tuhannen seurantaruuuden rajaa.

vuosikymmeneen. Molempia myös laskettiin eniten vuosikymmeneen – kuten mansikkakirjosiipiäkin (kuva 4). Keltatäplähiipijä ilmoitettiin seurantaan 16 vuoden tauon jälkeen Etelä-Pohjanmaalta (*Oa* Teuva). Mustatäplähiipijästä puolestaan tehtiin kaikkien aikojen ensihavainto Kittilän Lapista (*Lkoc* Kolari). Täpläpaksupään (*Hesperia comma*) ainoa ha-

vaintoruutu Varsinais-Suomessa (*Ab* Parainen Jurmo) oli seurannalle uusi. Pohjoisessa tunturikirjosiiven (*Pyrgus andromedae*) havainnot jäivät tänä vuonna yhteen vanhaan ruutuun. Suokirjosiipeä (*Pyrgus centaureae*) sen sijaan ilmoitettiin viidestä pohjoisen maakunnasta, joukossaan myös pari uutta seurantaruuutua (*Oba* Oulu, *Ks* Salla). Mo-

JARKKO ALATALO

nista eteläisemmistä maakunnista suokirjosiiven tuoreimmat seurantahavainnot ovat jo vuosien takaa, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalta vuodelta 2004, Etelä-Hämeestä vuodelta 2008, Pohjois-Savosta vuodelta 2014 ja Pohjois-Hämeestä vuodelta 2015. Etelähiipijää (*Thymelicus sylvestris*) ei uskaltanut vielä kukaan seurantaan tarjoamaan.

Kaaliperhosten kesä oli keskinkertainen ja monelle aika hyväkin. Ryhmänsä ykkösti-lan juuri ja juuri säilyttäneelle sitruunaperhoselle kertyi edellisvuoden tavoin eniten seurantaruuutuja ja enemmän uusia ruutuja kuin minään 2000-luvun kesänä. Lajia havaittiin jälleen monin paikoin pohjoisessa (Li Inari, Ivalo, *Lkor* Sodankylä, *Obb* Kemijärvi). Vaikka lanttuperhonen (*Pieris napi*) tavoitettiin ainoana kaikista 21 eliömaakunnasta, sen ruutufrekvenssi tippui seurannan pohjalukemiin. Uudet yksilöennätykset tilastoitettiin niin lapinkeltaperhoselle (*Colias hecla*) Enontekiön Lapista kuin auroraperhoselle, joka tavoitettiin tähän asti suurimmasta ruutujoukosta (kuva 5). Ruutuennätystään kohensivat myös suokeltaperhonen ja pihlajaperhonen (*Aporia crataegi*), jota on ilmoitettu enemmän vain vuonna 1995. Lännessä perhonen tavattiin seitsemän vuoden tauon jälkeen Satakunnasta (*St* Ikaalinen) →

JARRO ALATALO

Muurainhopeatäplä (*Boloria freija*) Om Kalajoella. Laji ilmoitettiin Laatokan Karjalasta kahden väli vuoden jälkeen, mutta esimerkiksi Varsinais-Suomesta viimeiset seurantahavainnot ovat vuodelta 2017 ja Uudeltamaalta melkein kahden vuosikymmenen takaa (2005).

→ ja Etelä-Pohjanmaaltakin kolmen väli vuoden jälkeen neljästä ruudusta. Molemmille virnaperhosille kirjattiin uusia maakuntia. Vaikka virnaperhonen (*Leptidea sinapis*) oli vähimmillään vuosikymmenen ja havaintoruutujen osuus oli seurannan heikointa tasoa, se tavoitettiin nyt Inarin Lapista (*Li Inari*). Perhonen nähtiin myös Kittilän Lapis sa (*Lkoc Kolari*), josta oli vain kaksi aikaisempaa seurantahavaintoa, viimeisin vuodelta 2007. Peltovirnaperhonen puolestaan sai ensimerkinnän Pohjois-Hämeestä (*Tb Viitasaari*). Kaaliperhosia (*Pieris brassicae*) tavoitettiin peräti 17 maakunnasta, seurannassa ensimmäistä kertaa myös Inarin Lapista (*Li Inari*), ja naurisperhosiakin (*Pieris rapae*) 15 maakunnasta niin ikään Lappiin saakka. Sen sijaan sinappiperhonen (*Pontia edusa*) ja vaaleakeltaperhonen (*Colias hyale*) jäivät havainnoita; kirjoitushetkellä Lajitietokeskuksenkin saldona oli vain yksi vaaleakeltaperhonen N Kirkkonummelta lokakuun alusta. Tunturikeltaperhonen (*Colias tyche*) palasi seurantaan vuoden tauon jälkeen Le Kilpisjärveltä neljän havainnoitsijan voimin.

Hopeatäplille kesä oli 2000-luvun heikoimpia, mutta sentään hieman edellistä parempi. Tavallisemmista lajeista edellisesän luvuista jäivät vain porsuhopeatäplä (*Boloria euphrosyne*) ja keisarinviitta (*Argynnis paphia*). Keisarinviitalle uusia seurantarautuja ker-

JARRO ALATALO

Rahkahopeatäplästä (*Boloria frigga*) kertyi havaintoja ennätyksellisesti 14 eliömaakunnan alueelta. Etelä-Hämeestä (*Ta Kuhmoinen, Jämsä*) se kirjattiin kahden väli vuoden jälkeen ja Etelä-Pohjanmaalta (*Oa Seinäjoki*) ensimmäistä kertaa seitsemään vuoteen. Tämä kuvattiin parisataa kilometriä pohjoisempana Om Raahessa 10.6.2023.

tyi kuitenkin liki ennätyksellisen edellisesän verran, eniten Pohjois-Hämeestä (16), Pohjois-Savosta (12) ja Keski-Pohjanmaalta (9). Runsauslistalla pari pykälää nousseelle helmihopeatäplälle tilastoitiin ennätyksellisen monta seurantarautua. Havainnot painottuivat Varsinais-Suomeen ja Uudellemaalle, mutta perhosia ilmoitettiin väli vuoden jälkeen myös Etelä-Pohjanmaalta (*Oa Kristiinankaupunki*) ja Etelä-Savosta (*Sa Lappeenranta*) sekä ensimmäisen kerran yli kymmeneen vuoteen Laatokan Karjalasta (*Kl Rautjärvi, Parikkala*). Yksilömääriltään seurantavuosi oli parhaimpia niin etelänhopeatäplälle (*Argynnis laodice*) kuin tunturihopeatäplälle (*Boloria napaea*), jota on tilastoissa enemmän vain vuodelta 1999. Tundrahopeatäplää (*Boloria chariclea*) ilmoitettiin edellisvuosista poiketen enemmän yhdestä Enontekiön Lapin ruudusta kuin neljästä Inarin Lapin ruudusta. Pohjanhopeatäplän (*Boloria polaris*) seurantarautuihin lisättiin yksi uusi (*Li Utsjoki*), mutta kääpiöhopeatäplän (*Boloria improba*) elinpaikoille asti ei seurantajoukkoja ennättänyt. Suola-jeista muurainhopeatäplä hiipui pienimmällä yksilömäärällään alemmaksi kuin koskaan päiväperhosten runsauslistalla. Seuranta-ajan pienimmästä ruutufrekvenssistä huolimatta suohopeatäplä (*Boloria aquilonaris*) tavoitettiin Sompion Lapista yhdeksän ja rahkahopeatäpläkin (*Boloria frigga*) kymmenen vuoden tauon jälkeen. Koillismaalta (*Ks Salla*) ja Perä-Pohjanmaalta (*Obb Simo*) rahkahopeatäplä mainittiin vasta toistamiseen. Niittyhopeatäplä (*Boloria selene*) ja ryhmänsä runsaslukuisin angervohopeatäplä (*Brenthis ino*) jäivät molemmat keskivertovuoden luvuistaan, mutta ensimmäinen tavoitettiin kaikista eliömaakunnista ja jälkimmäistä on laskettu seurantaan nyt yli 200 000 yksilöä. Angervohopeatäplän ruutufrekvenssi oli kuitenkin pienempi kuin yhtenäkkään aikaisempaa vuotena. Tavallista nuikempia olivat myös isommat, ketohopeatäplä (*Fabriciana adippe*) ja orvokkihopeatäplä (*Speyeria aglaja*), joka kuitenkin sai ensimmäisen seurantamerkinnän Inarin Lapista (*Li Inari*). Vaikka rinnehopeatäplä (*Fabriciana niobe*) nousikin edellisesän luvuista, vuosi oli lajille neljänneksi heikoin koko seurannan aikana. Ainoa uusi seurantarautu ilmoitettiin lajiin vahvimmita alueilta Varsinais-Suomesta (*Ab Parainen Jurmo*). Edellisvuoden tavoin lehtohopeatäplä (*Boloria titania*) ja purohopeatäplä (*Boloria thore*) jäivät kumpikin vanhoihin ruutuihin Pohjois-Karjalassa ja Enontekiön Lapis sa.

Täpläperhosille kesä oli edellistäkin heikompi, sillä tavalliset lajit olivat järjestään vähissä. Eniten keskivertovuoden luvuistaan jäivät neitoperhonen (-68 %), karttaperhonen (*Araschnia levana*; -41 %) ja nokkosperhonen (-33 %). Pohjoisessa niitä oli kuitenkin paremmin. Perä-Pohjanmaalta neito- ja karttaperhosia ilmoitettiin kumpaakin yli kym-

JUHA AHVONEN

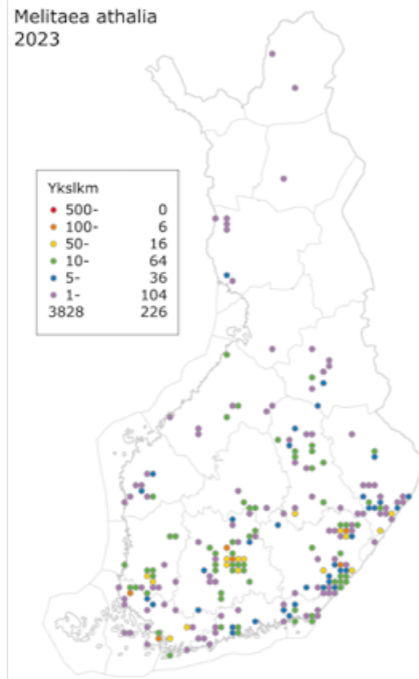
Ylempänä nautiskeleva häiveperhonen (*Apatura iris*) sai uusia seurantarautuja Pohjois-Karjalasta (4), Pohjois-Savosta (3) ja Varsinais-Suomesta (3). Pikkuhäiveperhosen (alempi perhonen) uudet ruudut sen sijaan keskittyivät vahvasti Etelä-Hämeeseen (14). Molempia lajeja on nyt tavattu yli 200 seurantarautuista.

menestä ruudusta, Inarin Lapis sa neitoperhosia oli edellisesän tavoin "runsaasti" – ensimmäiset jo todennäköisesti talvehtineena toukokuun alkupuoliskolla. Karttaperhonen sai seurantaan ensihavainnon Inarin Lapista (*Li Inari*) ja Keski-Pohjanmaallakin se mainittiin pitkäaikaisella seurantapaikalla ensimmäistä kertaa runsaaksi, joukossaan jo toisenkin sukupolven yksilö. Vaikka nokkosperhosia ja herukkaperhosia (*Polygonia c-album*) ilmoitettiin vähiten viiteen vuoteen, jälkimmäistäkin tavattiin laajalti Lapin maakunnissa (kuva 6). Suruvaippa (*Nymphalis*

antiopa) kirjattiin seurantaan Kittilän Lapis sa (*Lkoc Kittilä*) vasta viidettä kertaa; edellisestä havainnoista ehti kuluu yli vuosikymmenen (2012). Edellä mainittujakin enemmän väheni ohdakeperhonen, joita laskettiin alle 2 % keskivertokesän määrästä! 2000-luvulla yhtä heikkoja vaelluskesiä ovat olleet vain 2008, 2012 ja 2017. Amiraali sen sijaan säilytti asemansa päiväperhosten kärkekymmenikössä, ja niitä tavattiin 17 maakunnasta Inarin Lappiin asti. "Vaelluslajeista näin vain amiraaleja, esimerkiksi ohdakeperhosia en ainnuttakaan", kaakonkulman harrastaja veti →

yhteen päiväperhosten perässä kulkeneiden huomioita. Haapaperhosia (*Limenitis populi*) kirjattiin eniten kymmeneen vuoteen, ja yli sadan seurantarauuden joukosta löytyi vasta toinen Perä-Pohjanmaalta (Obb Rovaniemi). Kolme muutakin keskimääräistä runsaampaa lajia löytyivät lähisuudesta. Uusi yksilöennätys kirjattiin jo toista vuotta perätysten vahvaa listanousua jatkaneelle kuusamaperhoselle, joka ilmoitettiin seurantaan ensimmäisen kerran Pohjois-Karjalasta (Kb Kitee) ja vasta toistamiseen Laatokan Karjalasta (Kl Parikkala). Pikkuhäiveperhoselle kertyi yksilöiden ohella myös ruutuja ennätysmäärin – joukossa 22 uutta, joista suurin osa (14) Etelä-Hämeestä. Häiveperhosiäkin (*Apatura iris*) havainnointiin useammasta ruudusta kuin kertaakaan aikaisemmin. Isonokkosperhosia (*Nymphalis xanthomelas*) ilmoitettiin eniten seitsemään vuoteen, joskin vain viidestä maakunnasta Varsinais-Suomesta Etelä-Hämeeseen ja Etelä-Savoon. Uudet seurantarauudet löytyivät yhtä lukuun ottamatta rannikon tuntumasta Etelä-Karjalasta. Toista vuotta havainnoita jääneestä kirsikkaperhosesta (*Nymphalis polychloros*) ei ollut muitakaan

Kuva 7. Figure 7. Ratamoverkkoperhosen (*Melitaea athalia*) pohjoisesta *norvegica*-alajista saatiin tietoja kahdesta Inarin Lapin ruudusta (Li Inari, Utsjoki Karigasniemi). Vaan mitenkä lienee *Lkor* Sodankylän yksilöiden laita – lienevät sittenkin pohjoisinta eteläistä kantaa kuin eteläisintä pohjoista kantaa.

merkintöjä Lajitietokeskuksessa, mutta harvinaisempi täplänokkosperhonen (*Nymphalis vaualbum*) oli tavoitettu Ks Kuusamosta heinäkuussa 2023.

Verkkoperhoset nousivat parhaimpaansa yli kymmeneen vuoteen – vaikka Ahvenanmaalta ei saatu seurantaan yhtään täpläverkkoperhosta (*Melitaea cinxia*). Laji on jäänyt havainnoita vain kolme kertaa aiemmin, viimeksi vuonna 2013. Keskimääräistä vähemmän tietoja kertyi myös tummaverkkoperhosesta (*Melitaea diamina*), joka jäi kolmeen seurantarauutuun Etelä-Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla. Neljästä vanhasta ruudusta tavatun keltaverkkoperhosen (*Euphydryas aurinia*) runsaus hiipui seurannan pohjalukemiin. Lapinverkkoperhonenkin (*Euphydryas iduna*) jäi edellisten tavoin edellisesän luvuista, mutta Inarin Lapista niitä laskettiin eniten melkein kahteen vuosikymmeneen. Sekä kirjoverkkoperhosen (*Euphydryas maturna*) että ratamoverkkoperhosen tiedot nojasivat toistaiseksi suurimpaan havaintoruutumäärään. Molempia myös ilmoitettiin selvästi tavallista enemmän, kirjoverkkoperhosia on laskettu samoja määriä viimeksi 20 vuotta sitten ja ratamoverkkoperhosia (kuva 7) on tilastoissa enemmän vain vuodelta 1996.

Kirjoverkkoperhosia (*Euphydryas maturna*) on tilastoitu mennyttä kesää enemmän viimeksi vuonna 2002. Pohjois-Savosta niitä löydettiin kuitenkin enemmän kuin koskaan, 141 perhosta 15 seurantarauudusta.

JUHA JANTUNEN

Tummapapurikko (*Lasiommata maera*) on aiemmin yltänyt päiväperhosten kärkikymmenikköön vain seurannan alkuvuosina 1991 ja 1992. Kesällä 2023 niitä laskettiin vähintään kahden keskivertokesän edestä.

JUHA JANTUNEN

Heinäperhoset nousivat selkeimmin edellisestä, mutta vuosi oli edelleen tavanomaiselta heikompaa tasoa. Joukossa oli sentään joitakin poikkeuksia. Tummapapurikkoja ilmoitettiin ennätyskellisen paljon, ja seurantarauutujakin sillä on ollut enemmän vain kesällä 2000. Uusi ruutuennätys tilastoitui myös tesmaperhoselle, metsänokiperhoselle ja ruijannokiperhoselle (*Erebia medusa*), jota on ilmoitettu enemmän viimeksi vuonna 2005 – ja vain kerran aiemmin 2000-luvulla kolmesta uudesta seurantarauudusta. Tesmaperhosia puolestaan laskettiin Perä-Pohjanmaan neljästä ruudusta enemmän kuin maakunnasta aikaisempina seurantavuosina yhteensä. Laji myös ilmoitettiin ensimmäistä kertaa Inarin Lapista (Li Inari). Lisäksi maakunnasta kirjattiin seurannan ensimmäiset keltaniittyperhoset (*Coenonympha pamphilus*) sekä kolmen väli vuoden jälkeen saraikkoniittyperhonen (*Coenonympha tullia*), jonka yksilömäärä tosin laski jo neljättä vuotta perätysten. Sen sijaan idänniittyperhosia (*Coenonympha glycerion*) ilmoitettiin nyt kaksin verroin edellisesään nähden, runsaimmin Etelä-Savosta. Silti senkin ruutufrekvenssi oli, tesmaperhosen tavoin, seuranta-ajan heikointa tasoa. ”*Tesmaperhosen alamäki jatkuu, ellei peräti jyrkkene*”, arvioitiin seurannan huippuruudusta Kb Kiteeltä. Suonokiperhosia (*Erebia embla*) on ilmoitettu enemmän viimeksi vuonna 2003. Perhonen myös tavoitettiin Satakunnasta (St Huittinen) yhden parittoman väli vuoden jälkeen. Pohjoispainotteisista lajeista kairanokiper-

honen (*Erebia disa*) kirjattiin viiden vuoden tauon jälkeen Sompion Lapista (*Lkor* Savukoski) ja vasta toistamiseen Koillismaalta (Ks Salla) – molemmat ruudut olivat seurannalle uusia. Lapinnokiperhosen (*Erebia pandrose*) vähäiset havainnot rajoittuivat puolestaan Enontekiön, Inarin ja Kittilän Lappiin. Sarakylmänperhonen (*Oeneis norma*) jäi vain yhden Enontekiön Lapin ruudun varaan – tuoreimmat seurantahavainnot Inarin ja Kit-

tilän Lapista ovat vuodelta 2018. Sen sijaan paljakkakylmänperhosia (*Oeneis bore*) on ilmoitettu kahtena viime vuotena vain Inarin Lapista. Pääsääntöisesti parillisina vuosina lentävää rämeikylmänperhosta (*Oeneis jutta*) havainnointiin ”vääränä vuotena” kahdeksasta maakunnasta ja kaikkiaan 16 seurantarauudusta, joista kaksi oli uusia (*Tb* Jyväskylä, *Kb* Iloantsi). Viime vuosina vähiin käynnystä metsäpapurikkoo on tilastoitu edellisen

(Teksti jatkuu sivulla 20)

Metsäpapurikkolakin (*Lasiommata petropolitana*) oli hyvä vuosi. Havainnoita kertyi 16 maakunnasta, eniten Satakunnasta (428 yksilöä). Erikoisemman värinen perhonen löytyi Om Raahesta 27.5.2023.

JARRO ALATMO

TEKSTI: KIMMO SAARINEN
JA TAPANI LAHTI

Päiväperhosia kunnittain ja maakunnittain

Karttaperhoselle (*Araschnia levana*) ilmoitettiin uusia seurantamaakuntia 1990-luvulla kolme, 2000-luvulla kahdeksan ja 2010-luvulla neljä. 2020-luvulla joukkoa ovat täydentäneet vielä Sompion ja Inarin Lappi – enää vain Ahvenanmaa ja Enontekiön Lappi puuttuvat lähes koko maan kattavasta levinneisyydestä. Toisen sukupolven perhonen kuvattiin Keski-Pohjanmaalla 11.8.2023.

Seurannan kahdessa ensimmäisessä vuosikatsauksessa (Marttila 1992, 1993) päiväperhostietojen kertymistä havainnollistettiin käsin piirretyillä kuntakartoilla. Aloituvuonna 1991 perhosia ilmoitettiin 52 kunnan ja seuraavana kesänä jo 111 kunnan alueelta – ”havaintokuntien verkko oli lähes katkeamaton etelärannikon Vehkalahdelta Lapin porteille Kuusamoon”. Kahtena seuraavana vuotena havaintokuntien määrä (143 ja 176) mainittiin vain taulukossa, sillä kartoilla siirryttiin kunnista yhtenäiskoordinaatiston ruutuihin – ja muutenkin ”aineiston käsittely tapahtuu nyt kokonaisuudessaan tietokoneella” (Marttila 1994). Kaikkien seurantaan osallistuneiden havaintokunnat kirjattiin kuitenkin näkyviin aina vuoteen 2008 saakka. Kuntakohtaista tarkastelua seuranta-aineistosta ei kuitenkaan ole tehty.

Joten mistä kunnasta päiväperhosia onkaan tähän mennessä laskettu eniten? Ja mistä niitä löytyi eniten viime kesänä? Kesällä 2023 seurantahavaintoja kertyi kaikkiaan 250 kunnan alueelta, kattaen noin 80 prosenttia nykyisistä kunnista. Lajitilaston kärkikolmikko oli Sa Lappeenranta (68), Kb Kitee (62) ja Sa Ruokolahti (60). Vähintään 40 päiväperhoslajin kuntia oli kaikkiaan 51, viimeisinä joukossaan Kb Joensuu ja Kb Tohmajärvi. Yksilömääriltään ykkösenä oli puolestaan St Säkyä (17 258) ja sitä seuraavina Ta Padasjoki (15 062) sekä Sa Lappeenranta (11 966). Vähintään tuhat perhosta ilmoitettiin 55 kunnan alueelta; täpärin rajan ylitti Ta Akaa. Havaintoeriä tallennettiin eniten Kb Rääkkylästä, ja hyvin runsaasti myös Oba Oulusta ja Sa Savonlinnasta.

33 seurantavuoden aikana Suomen kuntakartta on supistunut melkoisesti. Vuoden 1991 alussa kuntia oli vielä 460 ja vuonna 2023 kuntaliitosten myötä enää 309. Jokaisesta myös löytyy päiväperhosseurannan tietoja! Kärjessä ovat tutut kunnat menneeltäkin kesältä. Yksilömäärissä kärkikolmikko on St Säkyä, Sa Lappeenranta ja Kb Kitee (taulukko 1). Seuraavista 12 kunnasta on havainnointu yli 100 000 päiväperhosta ja näiden lisäksi 83 kunnasta vielä yli 10 000 perhosta. Lajitilaston kärkeä hallitsevat itärajan kunnat Kb Kitee (80), Sa Lappeenranta (79) ja Kl Parikkala (78). 70 lajia on tavoitettu kaikkiaan 23 kunnan alueella, 60 lajia 72 kunnan, 50 lajia 153 kunnan ja 40 lajia yhteensä 232 kunnan alueella. Seuranta-tilastojen valossa Suomen parhaan päiväperhoskunnan tittelistä väantänevät siis varsin tasavertaisesti Kitee ja Lappeenranta, eteläinen ja pohjoinen Karjala. Kesälahden perhoskirja (Colliander & Karttunen 2023) on kerrassaan oiva opas näille perhosmaille!

Kaksi miljoonan päiväperhosen maakuntaa

Päiväperhosten maakuntatiedoista tehtiin yhteenvettoa melko tarkalleen kaksikymmentä vuotta sitten (Saarinen 2004) ja kattavampaa analyysää erillisessä julkaisussa seurantavuoteen 2015 asti (Saarinen 2017). Ensimmäinen pohjautui noin kahden ja jälkimmäinen viiden miljoonan yksilön seuranta-aineistoihin. Nyt tietokannassa on seitsemän miljoonaa päiväperhosta, jotka taulukon 2 kautta valottavat maakuntien ny-

kytilannetta sekä muutoksia viimeisen vajaan vuosikymmenen aikana.

Päiväperhosten (ja seuraajienkin) gradientti etelästä pohjoiseen on melkoinen. Perhosia on ilmoitettu eteläisimmistä maakunnista liki kaksin verroin ja Lapin viidestä maakunnasta vain viitisen prosenttia maakuntien keskitasoon nähden. Etelä-Hämeestä ja Etelä-Savosta havaintoja on jo yli miljoonasta päiväperhosta, ja viime vuosien vauhdilla joukkoon liittyyneen Varsinais-Suomi todennäköisesti kesällä 2025, Satakunta kesällä 2028 ja Uusimaa kesällä 2030. Lapin viidestä maakunnasta sen sijaan on tilastoitua yhteensä alle 100 000 päiväperhosta. Vuoden 2015 jälkeen perhosmäärät ovat nousseet varsin tasapuolisesti läpi Suomen, ääripäistä löytyvät Pohjanmaan eteläisin ja pohjoisin maakunta. Päiväperhosten havaintopäiviin suhteutetussa runsaudessakaan ei näyttäisi tapahtuneen merkittäviä alueellisia muutoksia edellisen yhteenvedon jälkeen.

Sen sijaan maakuntien lajimäärät – ja päiväperhosten maakuntahavainnot yleisemminkin – ovat nousseet vahvalla pohjoispainotuksella. Vuoden 2015 jälkeen Sompion Lapista on seurantaan lisätty 11 ja Inarin Lapista peräti 16 uutta lajia; Varsinais-Suomi, Etelä-Savo ja Keski-Pohjanmaa sen sijaan ovat jääneet vaille yhtään uutta lajimerkin-tää. Seurannassa toistaiseksi havaitsematta jääneet päiväperhoset jakautuvat melko tasaisesti kautta Suomen, mutta uusia maakuntalöytöjä on vuodesta 1991 tilastoitua eniten Lapista ja maan eteläosistakin enemmän kuin keskiosista. Havaintoja on kertynyt 57 lajista yhteensä 190, joista 1990-luvulta

37, 2000-luvulta 75, 2010-luvulta 47 ja 2020-luvun alkuvuosiltakin jo 31. Vähintään kymmeneen uuteen maakuntaan ovat lennähtäneet karttaperhonen (*Araschnia levana*, 17), pikkuhäiveperhonen (*Apatura ilia*, 13), peltovimaperhonen (*Leptidea juvernica*, 12) ja isonokkosperhonen (*Nymphalis xanthomelas*, 10).

Colliander, H. & Karttunen, M. 2023: Kesälahden perhoskirja – Linnunlaulun päiväperhosten lumo ja luku 2000–2022. Hyönteistartvike Tibiale Oy. 234 s.

Marttila, O. 1992: Päiväperhosseurannan vuoden 1991 tulokset. Baptria 17: 17–21.

Marttila, O. 1993: Päiväperhosseurannan vuoden 1992 tulokset. Baptria 18: 1–7.

Marttila, O. 1994: Päiväperhosseurannan vuoden 1993 tulokset. Baptria 19: 41–51.

Saarinen, K. 2004: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan maakuntatiedot. Baptria 29: 5–11.

Saarinen, K. 2017: Ahvenanmaalta Lappiin – Päiväperhoset Suomen 21 eliömaakunnassa. Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti. 110 s.

Taulukko 1. 25 kuntaa, joiden alueelta on ilmoitettu eniten päiväperhosia seurantaan. Kunnat jakautuvat melko tasaisesti kahdeksaan eliömaakuntaan Varsinais-Suomesta Pohjois-Karjalaan. laji# = lajimäärän mukainen sijoitus kuntataulukossa. Lajitilaston kärkikymmeniköstä taulukosta puuttuvat Kl Parikkala (78), Ka Kotka (76) ja Ab Raasepori (73).

maakunta	kunta	yksilöä	lajia	laji#	havaintoja	
1.	St	Säkyä	559 226	63	58	2 881
2.	Sa	Lappeenranta	338 533	79	2	31 943
3.	Kb	Kitee	318 160	80	1	8 300
4.	Sa	Ruokolahti	258 134	75	5	12 790
5.	Ka	Hamina	162 227	73	9	4 502
6.	Ab	Laitila	149 372	67	35	11 833
7.	Kb	Rääkkylä	141 658	74	7	13 817
8.	Ta	Padasjoki	141 506	63	60	10 286
9.	Ab	Salo	129 664	72	13	6 407
10.	Sa	Savonlinna	126 338	72	16	14 024
11.	Kb	Liperi	124 896	69	27	5 102
12.	Sa	Imatra	123 672	72	14	7 761
13.	N	Sipoo	123 074	70	23	6 148
14.	Ab	Parainen	111 258	72	15	7 890
15.	Sb	Kuopio	100 692	65	46	8 441
16.	Ta	Kuhmoinen	95 499	67	34	3 870
17.	Ab	Turku	91 510	66	39	7 128
18.	N	Lohja	85 981	70	22	5 737
19.	N	Porvoo	83 250	72	10	2 917
20.	Ta	Orivesi	82 572	66	37	3 203
21.	N	Vantaa	81 925	71	19	4 113
22.	N	Espoo	81 350	68	29	7 371
23.	Ab	Kemiönsaari	80 980	74	6	6 869
24.	Ta	Urjala	80 699	63	57	2 388
25.	Sa	Mikkeli	80 689	68	30	7 549

Taulukko 2. Seurantatietoja eliömaakunnittain etelästä pohjoiseen. Yksilö- ja lajitietojen lisäykset ja muutokset on laskettu edellisestä maakuntakoosteesta (1991–2015). Puuttuvilla tarkoitetaan maakunnasta havaittuja päiväperhoslajeja, joista ei ole seurantatietoja, ja uusilla puolestaan kaikkia niitä lajeja, joista maakunnan ensihavainto on tehty seurannan aikana vuosina 1991–2023. Viimeisessä sarakkeessa on niiden ruutujen määrä, joista ei toistaiseksi ole yhtään seurantahavaintoa.

	yksilöä	lisäys 2015-	yksilöä/päivä	muutos 2015-	lajia	lisäys 2015-	puuttuvia	uusia yht.	lisäys yht.	tyhjiä ruutuja
Al / A	89 437	30 %	31	-4 %	65	2 %	10	4	6 %	45
Ab / V	920 134	54 %	39	3 %	82	-	15	6	7 %	30
N / U	863 724	22 %	30	-6 %	89	1 %	14	8	9 %	16
Ka / EK	483 724	30 %	48	-14 %	84	5 %	12	15	18 %	5
St / St	828 063	46 %	46	-7 %	78	3 %	12	11	14 %	9
Ta / EH	1 050 719	43 %	35	9 %	88	1 %	6	8	9 %	10
Sa / ES	1 012 432	43 %	32	-1 %	87	-	8	6	7 %	1
Kl / LK	33 380	33 %	28	-27 %	78	8 %	5	14	18 %	-
Oa / EP	102 913	18 %	19	-4 %	64	3 %	11	6	9 %	49
Tb / PH	155 841	21 %	24	-7 %	65	2 %	14	7	11 %	21
Sb / PS	304 623	38 %	26	-7 %	71	1 %	11	8	11 %	8
Kb / PK	728 936	45 %	50	4 %	85	4 %	7	11	13 %	17
Om / KP	154 108	34 %	21	4 %	58	-	8	4	7 %	52
Ok / Kn	42 915	39 %	15	1 %	59	5 %	5	6	10 %	24
Oba / OP	149 639	66 %	20	11 %	59	5 %	5	7	12 %	10
Obb / PeP	59 950	96 %	13	9 %	55	2 %	6	10	18 %	124
Ks / Ks	17 811	19 %	13	0 %	56	4 %	5	13	23 %	86
Lkoc / KiL	9 446	27 %	15	-7 %	48	7 %	9	9	19 %	47
Lkor / SoL	10 989	57 %	16	13 %	55	25 %	9	17	31 %	111
Le / EnL	32 017	43 %	30	-4 %	47	7 %	12	7	15 %	56
Li / InL	23 358	51 %	15	-7 %	57	39 %	13	13	23 %	122
keskiarvo	336 865	41 %	27	-2 %	68	6 %	9,4	9,0	14 %	41,6
A-LK	660 202	37 %	36	-6 %	81	2 %	10,3	9,0	11 %	14,5
EP-PeP	212 366	45 %	23	1 %	65	3 %	8,4	7,4	11 %	41,9
Ks-InL	18 724	39 %	18	-1 %	53	16 %	9,6	11,8	22 %	84,4

JARKKO ALATALO

Kangassinisiiven (*Plebejus argus*) havainnot jäivät alle 200 seurantarauutuun. Uusia kertyi kuitenkin keskivertovuoden tasoa, eniten Keski-Pohjanmaalta (7), josta löytyi myös tällainen naarasyksilö (*Om Raahe 27.7.2023*).

(Teksti jatkuu sivulta 17)

kerran yli tuhat yksilöä vuonna 2007. Lajin edelliset havainnot Kittilän Lapista (*Lkoc Muonio*) olivat jo 15 vuoden takaa. Sekä kirjopapurikon (*Lopinga achine*) että täpläpurikon (*Pararge aegeria*) havainnot painoutuivat Etelä-Hämeeseen. Lounais-Suomessa hietahäinäperhosia (*Hipparchia semele*) laskettiin eniten neljään vuoteen ja ruostepapurikkoja (*Lasiommata megera*) havainnoitiin jo toista vuotta perätysten Ahvenanmaalta. Maakunnasta löytyi kesällä 2023 myös maalle uusi päiväperhoslaji, kirjoniittyperhonen (*Coenonympha arcania*). Tummahäränsilmää (*Maniola jurtina*) tavattiin Ahvenanmaan lisäksi Uudeltamaalta (*N Kirkkonummi*), Etelä-Savosta (*Sa Lappeenranta, Imatra*) ja Laatokan Karjalasta (*KI Parikkala*). Sen sijaan idänhäränsilmästä (*Hyponphele lycaon*) ei vuodenvaihteeseen mennessä ollut Lajitietokeskuksen tietokannassa yhtään havaintoa vuoden 2019 jälkeen.

Sinisiipien aloituslause on valitettavasti sama kuin vuosi sitten: heikompi kesä on osunut vain seurannan alkuvuoteen 1991. "Sinisiivet olivat aivan kadoksissa. Jotain niille on tapahtunut, ainakin näillä nurkilla, sillä alamäki näyttää johdonmukaiselta", ihmeteltiin Pohjois-Karjalassa. Esimerkiksi hopeasinisiippiä on ilmoitettu vähemmän vain kerran (1991) ja hohtosinisiippiäkin oli vähiten yli kymmeneen vuoteen. Vaikka molemmat tippuivat runsauslistalla alemmaksi kuin

LASSI KUMPULA

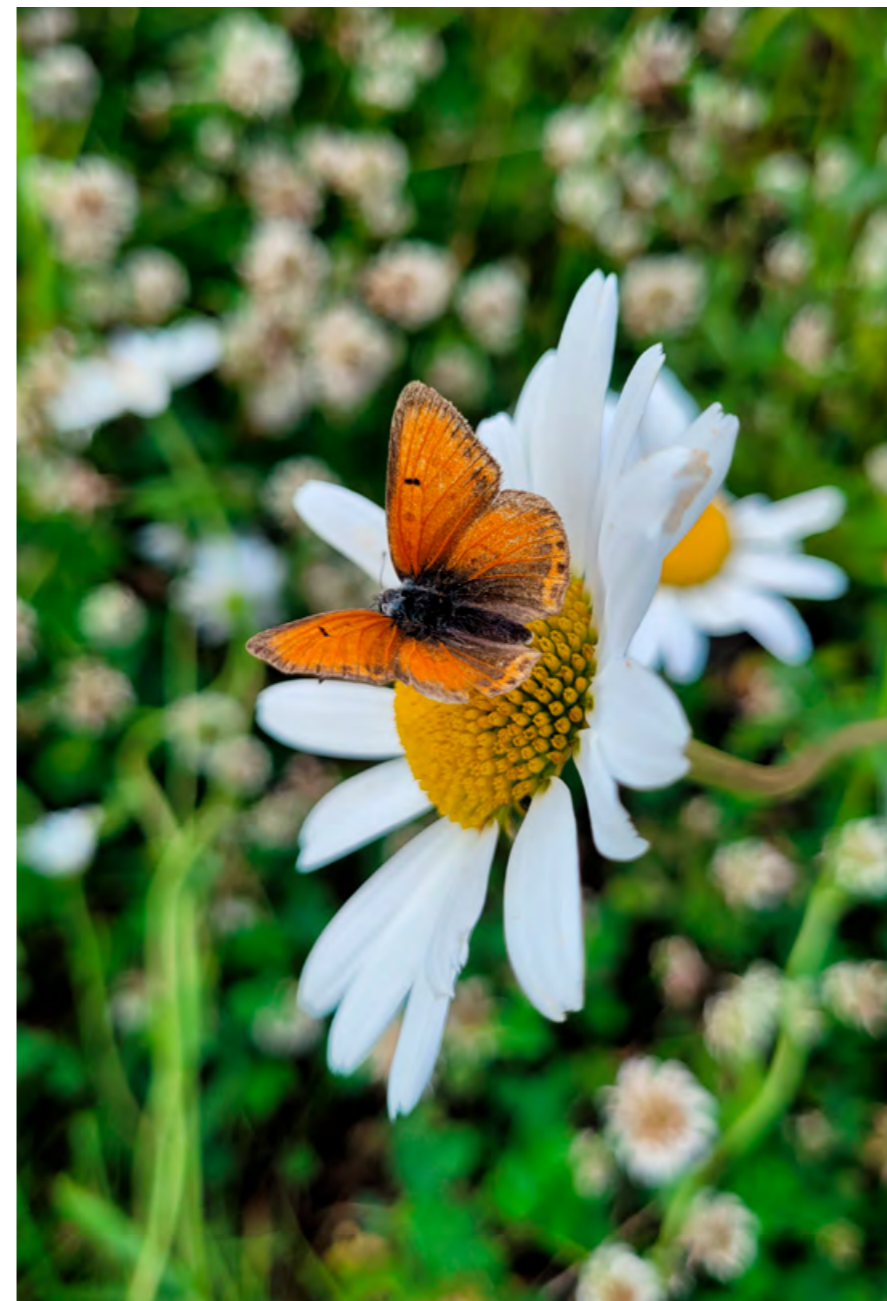
Kainuusta kuvatun huhtasinisiivenkin (*Aricia nicias*) havainnot painottuvat yhä pohjoisemmaksi. Eteläisemmissä maakunnissa nollavuotia on kertynyt Pohjois-Savossa jo yhdeksän, Pohjois-Karjalassa 12, Pohjois-Hämeessä 14 ja Etelä-Pohjanmaalla 23 peräkkäin.

koskaan, kumpikin tavattiin vuosien tauon jälkeen Kittilän Lapista (*Lkoc Kolarin, Muonio*). Lisäksi hopeasinisiipi löydettiin ilmeisesti ensimmäistä kertaa Sompion Lapista (*Lkor Pelkosenniemi*). Liki samoilta seuduilta tehtiin vähiin jääneestä niittysinisiivistäkin (*Cyaniris semiargus*) ensihavainto seurannassa – edellinen tieto maakunnasta lienee vuodelta 1947. Kaikkiaan kuudella lajilla havaintoruuutujen frekvenssi oli pienempi kuin koskaan aikaisemmin. Esimerkiksi lehtosinisiivellä seurantaruuutuja on ollut vähemmän vain aloitusvuonna 1991. Satakunnasta ja Pohjois-Hämeestä lajia ei ole havainnoitu lainkaan viime vuosina. "Edellisen kerran laji jäi näkemättä muutenkin kehnona vuotena 2016", viestiteltiin myös Keski-Pohjanmaan puolelta. Kangassinisiipi (*Plebejus argus*) ja

ruskosinisiipi (*Eumedonia eumedon*) olivat niukimmillaan 6–7 vuoteen, mutta ruskosinisiipi tavoitettiin kahdeksan vuoden tauon jälkeen Inarin Lapista (*Li Inari*). Paatsamasinisiipi (*Celastrina argiolus*), juolukkasinisiipi (*Albulina optilete*) ja ketosinisiipi (*Plebejus idas*) jäivät kaikkien edellä mainittujen tavoin keskivertovuoden luvuistaan niin yksilö- kuin ruutumäärissä. Huhtasinisiiven (*Aricia nicias*) yksilömäärä sen sijaan moninkertaistui edellisestä. Lajia ilmoitettiin eniten Perä-Pohjanmaalta, mutta molemmat uudet seurantaruuutut kirjattiin Oulun Pohjanmaalta (*Oba Oulu*). Harjusinisiiven (*Scolitantides vicrama*), pikkusinisiiven (*Cupido minimus*) ja muurahaissinisiiven (*Phengaris arion*) tiedot rajoittuivat jokaisella yhteen vanhaan seurantaruuutuun. "Ei havaintoja,

viime kesänäkö viimeinen?", arvuuteltiin Sa Taipalsaaren muurahaissinisiipien osalta. Sinisiiven elinpaikoilla ei tosiaan nähty yhtään yksilöä lentoaikana tehtyjen kattavien muurahaisseurantojen aikana. Tundrasinisiipi (*Agriades aquilo*) jäi jo toista vuotta peräkkäin vaille ensimmäistään seuranta-havaintoa. Sinisiipistä vain kolme lajia nousi vähintään keskivertovuoden tasolle. Varsinkin virnasinisiipi jatkaa viime vuosien kestopuutensa; perhonen jäi hieman edellisvuoden yksilöennätyksestä, mutta runsauslistalla laji nousi korkeammalle kuin koskaan. Virnasinisiiven vuositiedot ulottuvat kuuteen maakuntaan edellisen kerran yli 20 vuotta sitten. Kalliosinisiiven tiedot pohjautuivat vanhoihin seurantaruuutuihin Varsinais-Suomessa, Uudellamaalla ja Etelä-Savossa. Sen sijaan kannusinisiivelle (*Cupido argiades*) uusia seurantaruuutuja olivat ainakin *N/Sa Kouvola* ja *Kb Kitee*; muutama huimasti pohjoisempi lienee syytä jättää vielä kysymysmerkiksi.

Nopsa- ja kultasiivet olivat verkkoperhosten ohella ainoa keskivertovuoden tasonsa säilyttänyt ryhmä – tosin suurelta osin vain kangasperhosen vahvana jatkuneen kauden ansiosta. Päiväperhoskesän runsainta lajia ilmoitettiin nyt ensimmäistä kertaa yli 400 ruudusta, jotka kattoivat jo kolmatta kesää peräkkäin Suomen kaikki 21 eliömaakuntaa. Muista poiketen loistokultasiipi ja luhtakultasiipi (*Lycaena helle*) runsastuivat edellisestä, vaikka olivatkin edelleen vähissä. "L. virgaureae taitaa olla katoamassa kokonaan, käynyt kovin harvinaiseksi", viestitettiin Ab Suomensjärveltä. Luhtakultasiiven ainoa ruutu (*Ks Kuusamo*) oli seurannalle uusi, ja ensimmäinen seurantatieto Koillismaalta neljään vuoteen. Runsauslistalla pohjalukemiinsa vajonnutta ketokultasiipeä on ilmoitettu seurantaan vähemmän vain vuonna 1991. Pikkukultasiipi (*Lycaena phlaeas*) jäi sekin roimasti keskivertovuoden luvuistaan. Pohjoista alalajia *polaris* ilmoitettiin kuitenkin sekä Enontekiön että Inarin Lapista kaikkiaan kuudesta ruudusta. Etelässä isokultasiiven (*Lycaena dispar*) yksilö- ja ruutumäärät olivat pienimpiä yli kymmeneen vuoteen, ja havainnot rajoittuivat Etelä-Savoon ja Pohjois-Karjalaan. Se oli silti seurantakesän ainoa kultasiipi, jonka ruutufrekvenssi ei tippunut kolmen vuosikymmenen pohjalukemiin. Tamminopsasiipi (*Favonius quercus*) hiipui suhteellisesti eniten edellisestä, ja yhtä pieniä yksilö- ja ruutumääriä löytyy liki kahden vuosikymmenen takaa. Sen sijaan ruostenopsasiipi (*Thecla betulae*) ja jallavanopsasiipi olivat edellisestä tavoin – ja kangasperhosen ohella – tavanomaista runsaampia. "Ruostenopsasiipien kokoontuminen ei muuten enää jatkunut pihajalavamme latvassa. Edellisen kesän kokoontumislatvuksesta en nähty viime kesänä yhtään yksilöä",

MIKKO PALUKOSKI

Ketokultasiipi (*Lycaena hippothoe*) ilmoitettiin ja kuvattiin kolmen väli vuoden jälkeen Keski-Pohjanmaalta (*Om Nivala*). Perhosesta saatiin seurantatietoja myös Perä-Pohjanmaalta (*Obb Rovaniemi*) kuuden vuoden tauon jälkeen ja vasta toistamiseen Inarin Lapista (*Li Inari*).

Kesällä 2023 ruostenopsasiipiä (*Thecla betulae*) kirjattiin toiseksi ja lajin havaintoruutuja kolmanneksi eniten seurannan aikana. Perhosesta myös tehtiin mahdollinen havainto hämmästyttävän pohjoisesta, vaikka levinneisyyden pohjoisreuna on varsin selväpiirteisesti Pori-Joensuu-linjalla.

kerrottiin *N* Sipoosta. Tuominopsasiipi (*Satyrium pruni*) oli ainoa, jonka ruutufrekvenssi nousi keskivertovuoden tasolle. Uusia seurantaruujuja ilmoitettiin Uudeltamaalta (*N* Espoo), Etelä-Hämeestä (*Ta* Loppi, Ylöjärvi) ja Etelä-Savosta (*Sa* Lappeenranta, Savonlinna).

Runsaslajisia ruutuja edellisvuosia vähemmän

Havaintoruutujen suuresta määrästä huolimatta joukossa oli viiteen vuoteen vähiten 40 päiväperhoslajin seurantaruujuja, kaikkiaan 51 (taulukko 4) – mikä oli kuitenkin edelleen keskivertovuotta (45) parempaa tasoa. Ruudut painottuivat edellisvuosien tavoin Etelä-Hämeeseen (17) ja Etelä-Savoon (11) – joukosta löytyivät tänäkin vuonna kolme vuodesta 1992 lähtien aina mukana ollut runsaslajista ruutu! Niukemmin 40 lajin ruutuja kertyi kahdeksasta muusta eliömaakunnasta, Varsinais-Suomesta ja Satakun-

nasta Etelä- ja Pohjois-Karjalan kautta Kainuuseen ja Keski-Pohjanmaalle, josta myös kirjattiin ruuduista pohjoisin (*Om* Raahel). Keski-Pohjanmaalta löytyi tällä kertaa myös ainoa uusi 40 lajin seurantaruuju (*Om* Nivala). Runsaslajisista ruuduista kahdeksan vähintäänkin sivusi seuranta-ajan lajiennätystään.

Vähintään 50 päiväperhoslajia tavoitettiin kymmenestä seurantaruujusta, jotka jakautuivat neljän eliömaakunnan alueelle. Puolet ruuduista oli Etelä-Savossa, joukossa kesän kärkiruutuna jo kolmatta vuotta perätysten *Sa* Ruokolahti. Edelliskesän tavoin se oli nykyin ainoa 60 lajin ruutu. Menneiltä seurantakesiltä 60 päiväperhoslajia on tilastoitu vain kolmesta ruudusta, 50 lajia 51 ruudusta ja 40 lajia 236 ruudusta. Yhteensä seuranta-aineistossa 40 päiväperhoslajin havaintoruutuja on kaksitoista verroin, kaikkiaan 579 (19 % kaikista). Näistä melkein joka toinen (271) kattaa 50 päiväperhoslajia ja joka kymmenes (74) 60 lajia. Yhdeksän

vähintään 70 päiväperhoslajin huippuruudun ykkösenä jatkaa edelleen *Kb* Kitee 74 lajillaan. Toisesta ääripäästä löytyy 1 343 (45 %) alle kymmenen lajin perhosruutu, joista joka viides (269) sisältää tietoja vain yhdestä lajista. Kesällä 2023 kaksi kolmesta seurantaruujusta jäi alle kymmenen lajin ja kaikkiaan 252 (23 %) oli yhden lajin ruutuja. Kesän perhosruuduista kertyi kuitenkin yhteensä 11 388 lajihavaintoa – sitä enemmän seurantatietoja on tallennettu vain vuonna 2019. Toki nollaruutujakin vielä riittää: yhtenäiskoordinaatiston 10 x 10 km ruuduista 873 (23 %) on edelleen vailla ensimmäistään seurantahavaintoa. Eniten tällaisia löytyy Perä-Pohjanmaalta (124).

Seuranta jatkuu kesällä 2024

Päiväperhosseuranta jatkuu kesällä 2024. Jouhevimmoin havaintojen tallennus käy La-

”Kiitos kaikille vuonna 2023 päiväperhosten seurantatietoja tallentaneille.”

jitietokeskuksen **NAFI-lomakkeella**, jossa päiväperhosten on valmiiksi nimetty – vain yksilömäärät pitää kirjata. Supistamalla selainikkuna osanäytölle yksilötiedot osuvat varmemmin oikean lajin riville! Tarkemmat ohjeet löytyvät seurannan sivuilta <https://laji.fi/project/MHL.6/about>. **Vain NAFI-lomakkeella kirjatut havainnot ovat mukana päiväperhoskesän yhteenvedossa**; havaintolomakkeen loppuun voi hyvin lisätä muitakin kuin päiväperhostietoja – hyönteisiä, kasveja, nisäkkäitä jne. – koska kaikki lajitiedot linkittyvät suoraan Lajitietokeskukseen. Maatalousympäristön linjalaskennan tiedot tallentuvat niin ikään omalla lomakkeellaan; ehkäpä seurantojen tiedot saadaan yhteensovitettua vielä jollakin aikataululla, joten useampaan paikkaan perhoshavaintoja ei kannata edelleenkin tallentaa.

Päiväperhoshavaintoja voi vielä postittaa paperilomakkeillakin kirjoittajan osoitteeseen. Perhostiedot voi toimittaa myös sähköpostitse lähes missä tahansa muodossa – lomakkeet skannattuna, tiedot excellinä tms. Joulukuun alkuun mennessä tallennetut tai lähetetyt havainnot ehtivät varmasti mukaan seuraavaan vuosikatsaukseen. Kaksi vaatimatonta päiväperhoskesää on nyt perätysten takana, toivotaan ettei sentään kahta ilman kolmatta!

Kiitokset

Lämmin kiitos kaikille vuonna 2023 päiväperhosten seurantatietoja tallentaneille ja lähettäneille sekä **Tapani Lahdelle** kartoista, kuntatiedoista ja muustakin teknisestä tuesta, **Ilari Lehtoselle** Ilmatieteen laitoksen hyvistä kuukausikatsauksista sekä vuosikatsausta ja oheiskirjoituksia kuvittaneille **Juha Ahvoselle, Jarkko Alatalolle, Juha Jantuselle, Seppo Keltaselle, Lassi Kumpulalle, Juha Majalalle, Pilvi Meriluodolle, Mikko Pajukoskelle, Hannu Parviaiselle ja Isabelle Ruokolaiselle**. Loppuun **Mikko Kuussaarelle** erityiskiitos perhosseurantojen yhteishaudasta ja raporttien kokoamisesta Ympäristöministeriölle, joka on tukenut valtakunnallista päiväperhosseurantaan myös vuonna 2023.

KIMMO SAARINEN

Seurantaan vuonna 2023 tietoja antaneet (225):

Aarela Heikki, Ahvonen Juha, Aikio Jouni, Airasvaara Martti, Aitolehti Milja, Alatalo Jarkko, Alatalo Olavi, Asikainen Timo, Asikainen Tomi, Autere Yrjö, Bras Audrey, Colliander Hans, De Goede Ron, Elfving Olli, Gustafsson Bror, Haahtela Tari, Haataja Kari, Haavikko Anja, Halkola Jari, Hannonen Pirjo, Heikkinen Erja, Heikkinen Toivo, Heino Satu, Heinonen Anita, Heinonen Marko, Heinonen Raimo, Heinonen Ville, Helenius Laura, Heliölä Janne, Hellström Pekka, Helminen Olavi, Holmberg Mia, Holmiluoto Ari, Horneman Risto, Hotanen Riitta, Huhmarniemi Alpo, Huhmarniemi Arja, Huhtanen Jarmo, Hurme Anssi, Huhtanen Silja, Huuskonen Salla, Hyttinen Juha, Hyvärinen Kimmo, Hyvärinen Liisa, Hyvärinen Markku, Häkkinen Jemima, Häkkänen Juuso, Ihonen Ahti, Inki Kimmo, Iso-Tuisku Jani, Itämies Arja, Itämies Juhani, Jalava Harri, Jalokoski Suvi, Jantunen Juha, Jarva Leena, Jauhiainen Tarja, Johansson Niko, Jokimäki Jukka, Jokinen Jarmo, Jormanainen Vili, Juutilainen Ilmari, Järvinen Orvo, Järviö Jarmo, Kaila Lauri, Kainulainen Sari, Kairamo Juhani, Kajalo Ilkka, Kallinen Jarmo, Kallinen Kirsi, Kallojärvi Tapio, Kanerva Jaakko, Kankaansivu Juha, Kantonen Pauli, Karhu Martti, Karjalainen Raimo, Karjalainen Timo, Kelo Jorma, Kelo Marko, Keltanen Seppo, Kilpimaa Janne, Kitunen Matti, Koivikko Elisabet, Koivikko Matti, Komulainen Tuomo, Korhonen Juha, Korpio Marja, Kortesaari Jani, Koskela Tapio Johannes, Koskelainen Jukka, Kujala Pasi, Kujala Perttu, Kulmala Kari, Kumpula Lassi, Kursula Reijo, Kuussaari Mikko, Laaja Katri, Laaka Atte, Laasonen Erkki, Laasonen Leena, Lahtinen Olli, Laine Simo, Lapakko Aleks, Laukkanen Maritta, Lautamäki Terttu, Lehtiaho Taina, Lehtonen Ilari, Lehtonen Samuli, Leino Sirkka, Leinonen Lotta, Leskinen Annukka, Liljeblad Markku, Lilvanen-Pelkonen Liisa, Lintervo Markku, Lintuniemi Jaana, Luoro Jarno, Luojus Harri, Luukkonen Lauri, Löfgren Seppo, Majala Juha, Makkonen Jari, Malinen Pekka, Markkanen Jouni, Markkanen Lumi, Matilda Tilla, Mettälä Seppo, Modig Marjukka, Muukkonen Seppo, Myntti Kari, Myntti Tarmo, Mäkinen Anssi, Mäkinen Oiva, Mäkinen Timo, Nivamäki Jorma, Norrdahl Kai, Nupponen Pertti, Nurkka Timo, Nykänen Eelis, Nykänen Sari, Näppä Annikki, Ojalainen Pekka, Okkonen Harri, Paavilainen Anja, Paavilainen Pekka, Pajukangas Kai, Pajukoski Mikko, Parkko Eero, Parviainen Hannu, Patrikainen Jarmo, Pelkonen Mika, Peltonen Eero, Peltonen Elina, Peltonen Helga, Penttilä Kari, Pietiläinen Heikki, Piirainen Markus, Pirhonen Anna-Liisa, Poutanen Juho, Poutanen Jussi, Poutanen Pekka, Poutanen Ritva, Poutanen Terho, Pulli Timo, Pylväs Erkki, Pöllänen Mikko, Pöyry Juha, Raki Eeva, Rantanen Jouko, Rimmä Nina, Rimpiläinen Juha, Ronkainen Santeri, Ruuska Risto, Rytönen Seppo, Saar Virpi, Saarinen Anu, Saarinen Kaapo, Saarinen Kimmo, Sallinen Mikko, Sallinen Tatu, Salo Päivi, Salo Veikko, Salonen Jari, Salonkoski Sami, Sappinen Juhani, Savolainen Pekka, Sihvonnen Harri, Simula Jukka, Siponen Elisa, Siponen Seppo, Sojamo Esa, Solanterä Ilkka, Sormunen Juha, Sormunen Lauri, Sormunen Tarja, Styrman Reino, Suhonen Pekka, Sulkava Risto, Sundström Joni, Suoknuuti Markku, Säily Tarja, Sällinen Jukka, Tahvanainen Kari, Tamminen Kaiu, Teräs Anssi, Tietäväinen Erkki, Tiittanen Jukka, Tirkkonen Juho, Toikka Ari, Tulonen Veikko, Turja Sauli, Tähtinen Marko, Uski Jouni, Valanti Mirva, Vanhanen Hannu, Vasamies Heikki, Vest Anja, Viitalaakso Anne, Viitanen Esko, Vuokko Seppo, Vuorenmaa Petri, Vuori Anna, Vuorinen Tupu, Wakkari Ari, Wawerek Wolfgang, Öhman Ossi

Kalliosiniisi (*Scolitantides orion*) kuvattuna St Huittisten Ripovuorella 22.5.2012. Satakunnasta viimeiset kalliosiniisivet ilmoitettiin seurantaan seuraavana kesänä. Saimaan kalliosaarilla ja -rannoilla perhonen sen sijaan voi hyvin.

Sinisiipien viiden vuoden vaisu veisu

TEKSTI: KIMMO SAARINEN

Sinisiipistä ei ole paljon myönteistä kerrottavaa. Lajien runsaudessa on tapahtunut merkittävää hiipumista kahtena viimeisenä vuotena, jolloin niiden määrät ovat jääneet noin puoleen aikaisempien seurantavuosien tasosta.

"Sinisiiville heikompi kesä on osunut vain seurannan alkuvuoteen 1991", aloitti perhoskesän 2022 yhteenveto (Saarinen 2023). "Sinisiiviset olivat melkein keskivertovuoden tasolla, vaikka peräti kahdeksan lajia hiipui heikomman edelliskesän luvuistaan", summasi kesän 2021 seurantakooste (Saarinen 2022). "Sinisiipien seurantaluvut olivat 2000-luvun heikoimpien joukossa", kertoi puolestaan edellisen kesän yhteenveto (Saarinen 2021). Kesällä 2019 oltiin sentään hieman valoisammassa tunnelmissa, vaikka alaspäin mentiin silloinkin: "Sinisiiviset jäivät edellisvuosien määristä, mutta kesä oli edelleen lähellä keskitasoa" (Saarinen 2020).

Perhoskesä 2023 tarjosi jatkoa samalle tarinalle – sinisiipistä ei paljon myönteistä kerrottavaa ollut. Nyt niitä laskettiin vielä vähemmän kuin edellisessä kesänä ja vain niukasti seurannan aloitusvuoden pohjalukemat väistään. Viimeisten viiden vuoden aikana sinisiipien yhteenlaskettu runsaus eli yksilömäärä suhteessa havaintopäiviin

Hopeasiniisi (*Polyommatus amandus*) ilmentää hyvin sinisiipisten nykytilannetta: etelässä perhonen riutuu liki seurannan pohjalukemiaan, mutta pohjoisessa siivet kantavat uusille elinpaikoille. Laji on 2020-luvulla tavattu ensimmäistä kertaa niin Sompion, Inarin kuin Enontekiön Lapista.

JARRO ALATALO

Taulukko 1. Sinisiipiset jaoteltuna elinympäristöittäin seurannan runsausjärjestyksessä: m= metsälajit, n= niittyajit, p= paahdelajit. Yksilö- ja ruututiedot ovat koko seuranta-ajalta, muutokset runsaudessa (RUNS) ja ruutufrekvensseissä (FREK) viimeiseltä viiden vuoden jaksolta (2019–2023 vs. 1991–2018). Kaksi viimeistä saraketta ilmentävät lajien eliömaakuntatietoja.

elinympäristö	yksilöä 91–23	ruutua 91–23	v.	RUNS	FREK	eliö- maak.	uusia
m Kangassiniisi (<i>P. argus</i>)	218 163	1 150	33	+6 %	-24 %	20	2
m Ketosiniisi (<i>P. idas</i>)	88 032	1 284	33	-28 %	-24 %	21	-
m Juolukkasiniisi (<i>A. optilete</i>)	65 175	1 288	33	-35 %	-39 %	21	-
m Paatsamasiniisi (<i>C. argiolus</i>)	53 795	1 136	33	-5 %	-18 %	21	-
n Hopeasiniisi (<i>P. amandus</i>)	90 735	1 036	33	-56 %	-44 %	21	6
n Niittysiniisi (<i>C. semiargus</i>)	55 867	970	33	-57 %	-43 %	19	-
n Hohtosiniisi (<i>P. icarus</i>)	50 493	901	33	-39 %	-42 %	21	-
n Ruskosiniisi (<i>E. eumedon</i>)	25 095	554	33	-38 %	-45 %	21	1
n Lehtosiniisi (<i>A. artaxerxes</i>)	11 540	494	33	-61 %	-50 %	20	-
n Huhtasiniisi (<i>A. nicias</i>)	6 140	93	32	-57 %	-52 %	15	3
n Virnasiniisi (<i>G. alexis</i>)	2 862	138	33	+57 %	+14 %	16	-
p Harjusiniisi (<i>P. vicrama</i>)	13 363	4	31	-28 %	-1 %	8	-
p Pikkusiniisi (<i>C. minimus</i>)	4 714	13	32	-42 %	-56 %	9	-
p Kalliosiniisi (<i>S. orion</i>)	2 265	33	33	+12 %	+41 %	6	2
p Muurahassinisiisi (<i>P. arion</i>)	479	8	30	-74 %	-50 %	8	-
Tundrasiniisi (<i>A. aquilo</i>)	1 218	3	19	-95 %	-46 %	2	-
Kannussiniisi (<i>C. argiades</i>)	946	66	23	-68 %	-50 %	9	6
keskiarvot:							
metsälajit	106 291	1 215	33	-15 %	-26 %	20,8	0,5
niittyajit	34 676	598	33	-36 %	-38 %	19,0	1,4
paahdelajit	5 205	15	32	-33 %	-16 %	7,8	0,5

on ollut neljänneksen pienempi (-25 %) kuin aiempina seurantavuosina. Vertailun vuoksi päiväperhosten yhteenlaskettu runsaus on ollut melko tarkalleen keskitasoa vuosina 2019–2023, jolloin neljän sinisiiven yksilömäärä on ollut seurannan pohjalukemissa. Merkittävintä hiipuminen on ollut kahtena viimeisenä vuotena, jolloin sinisiivet ovat jääneet puoleen (-50 %) aikaisempien seurantavuosien tasosta. Eivät vuodet 2022 ja 2023 ole suosineet mitään päiväperhosiä, mutta niiden yhteenlaskettu runsaus on laskenut maltillisemmin (-19 %). Sinisiivillä ei selvästikään mene hyvin, minkä moni seurantaan osallistunutkin on viesteissään nostanut esiin.

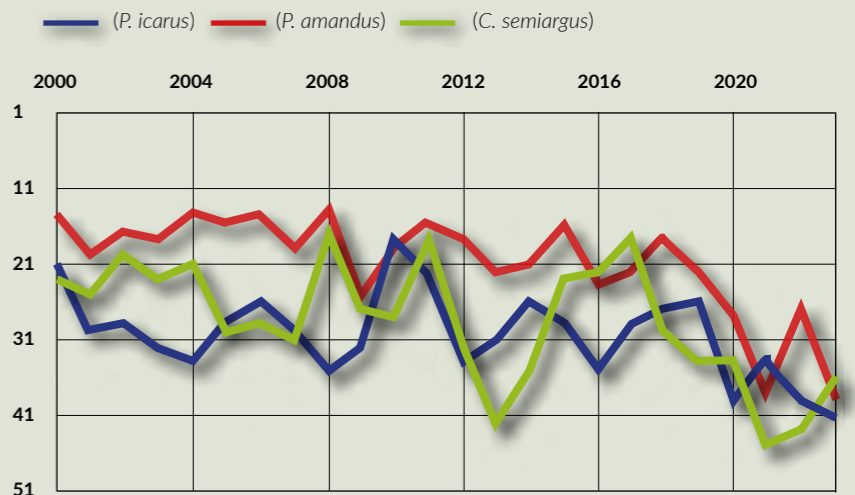
Niittylajeilla isoimmat miinukset

Suomesta on tavattu 18 sinisiipilajia, joista seurantatietoja on luhtasiniisipeä (*Cupido alcetas*) lukuun ottamatta kaikista – ja tunturi-Lapin tundrasiniisipeä (*Agriades aquilo*) ja eteläisten viljelysmaiden kannussiniisipeä (*Cupido argiades*) lukuun ottamatta lähes kaikilta seurantavuosiltakin (taulukko 1). Nämä 15 ryhmittyyvät kolmenlaisiin elinympäristöihin. Melkein joka toinen on niittyajit (7): virnasiniisi (*Glaucopsyche alexis*), huhtasiniisi (*Aricia nicias*), lehtosiniisi (*Aricia artaxerxes*), ruskosiniisi (*Eumedonia eumedon*), niittysiniisi (*Cyaniris semiargus*), hopeasiniisi (*Polyommatus amandus*) ja hohtosiniisi (*Polyommatus icarus*). Metsä- ja suolajeihin (4) lukeutuvat puolestaan paatsamasiniisi (*Celastrina argiolus*), kangassiniisi (*Plebejus argus*), ketosiniisi (*Plebejus idas*) ja juoluk-

kasiniisi (*Agriades optilete*). Hiekkaisia ja kallioisia paahdeympäristöjä (4) asuttavat harvinaiset ja uhanalaiset pikkusiniisi (*Cupido minimus*), harjusiniisi (*Pseudophilotes vicrama*), kalliosiniisi (*Scolitantides orion*) ja muurahassinisiisi (*Phengaris arion*).

Viimeisen viiden vuoden jaksolla vain kolme sinisiipeä on ollut aikaisempia seurantavuosia runsaampia: metsälajeista kangassiniisi, niittylajeista virnasiniisi ja paahdelajeista kalliosiniisi. Ainoastaan kahta jälkimmäistä on havainnointu myös tavannomaista useammasta seurantaruuusta. Ryhmistä heikoimmilla ovat olleet – tuskin kovin

yllättäen – niittyajit, jotka virnasiniisipeä lukuun ottamatta ovat vähentyneet keskimäärin alle puoleen vuosina 2019–2023. Trendi on jatkunut jo pidempään; maatalousympäristön päiväperhosseurannassakin (Heliöla ym. 2022) niittyajien kannat ovat laskeneet 2000-luvulla tuntuvasti. Myös metsälajit ovat viime aikoina niukentuneet, mutta keskimäärin alle puolet tai vain kolmanneksen siitä mitä niittyajit. Paahdelajeista heikoimmassa jaksossa on muurahassinisiisi, jota on läpi seurannan havainnointu keskimäärin vain kahdesta ruudusta vuosittain. Parhaana vuotena 2002 seurantaruuuta oli vielä neljä, mutta kahtena

Tavallisimmatkin niityillä elävät sinisiipiset ovat 2000-luvulla hiipuneet seurannan runsauslistalla. Hohtosiniisi (*icarus*) on ollut 2020-luvulla keskimäärin yhdeksän, niittysiniisi (*semiargus*) 13 ja hopeasiniisi (*amandus*) 16 sijaa alempana kuin 1990-luvulla.

JUHA MALALA

Huhtasinisiiven (*Aricia nicias*) valtamaakunnat ovat Perä-Pohjanmaa ja Kainuu. Viime kesältä seurantahavaintoja saatiin niiden lisäksi vain Oulun Pohjanmaalta, josta kuvankin perhonen tavoitettiin pari kesää sitten (*Oba* Kiiminki 8.7.2021).

JUHA MALALA

◀ Tundrasinisiipi (*Agriades aquilo*) kuvattuna Le Enontekiön Saanalla 3.7.2020. Seurantaan niitä on 2000-luvulla laskettu vain 11 vuotena yhteensä 63 yksilöä.

Kainuussa joka neljäs ja Koillismaalla joka toinen seurantaan ilmoitettu sinisiipi on ollut ruskosinisiipi (*Eumedonia eumedon*). Omilla pohjoisen kierroksillani en lakkaa hämmästelemästä niiden runsautta metsänkurjenpolviniityillä! Tämäkin on kuvattu Ks Kuusamossa 29.6.2021. ▶

→ viime kesänä muurahaissinisiiven tiedot rajoittuneet enää yhteen ruutuun.

Etelässä alas, pohjoisessa ylös

Monet sinisiivet ovat levinneet läpi Suomen, joten varsinkin metsälajeista ei uusia maakuntahavaintoja kerry. Sen sijaan tyhjiä peninkulmaruutuja riittää niillekin täydennettäväksi vuosikymmeniä eteenpäin. Viiden viimeisen vuoden jaksolla metsälajeja on ilmoitettu keskimäärin 31 uudesta ruudusta vuodessa, mikä on noin viisi prosenttia enemmän kuin edeltävän viisivuotiskauden (2014–2018) aikana. Sen sijaan niitylajeilla vertailu antaa tulokseksi 16 prosenttia pienemmän ruutukertymän vuosina 2019–2023 (keskimäärin 11 uutta ruutua / laji). Paahdelajeja on ilmoitettu kummallakin jaksolla keskimäärin alle yhdestä uudesta ruudusta vuosittain.

Sinisiipisiä on kirjattu seurantaan yhteensä 690 882 yksilöä, eniten Etelä-Savosta (taulukko 2). Siellä kuten muissakin eteläisimmän

JUHA MALALA

Taulukko 2. Sinisiipisten seurantatiedot eliömaakunnittain etelästä pohjoiseen. Laji- ja yksilötiedot ovat koko seuranta-ajalta. Muutos runsaudessa perustuu vertailuun viimeiseltä viiden vuoden jaksolta (2019–2023 vs. 1991–2018).

	lajia 91–23	yksilöä 91–23	runsain laji	yks/pv 91–18	yks/pv 19–23	muutos
Al / A	9	4 179	<i>P. argus</i>	1,4	1,6	10 %
Ab / V	12	92 565	<i>P. argus</i>	3,9	4,2	10 %
N / U	13	71 521	<i>P. argus</i>	2,6	1,4	-46 %
Ka / EK	11	43 772	<i>P. argus</i>	5,2	2,0	-61 %
St / St	12	72 313	<i>P. argus</i>	4,6	2,2	-53 %
Ta / EH	16	78 279	<i>P. amandus</i>	2,8	1,7	-38 %
Sa / ES	16	115 591	<i>P. argus</i>	3,8	3,0	-22 %
Kl / LK	11	2 173	<i>P. amandus</i>	2,3	0,7	-70 %
Oa / EP	11	11 902	<i>P. argus</i>	2,2	2,3	4 %
Tb / PH	10	22 562	<i>P. argus</i>	3,7	1,5	-60 %
Sb / PS	11	27 356	<i>P. argus</i>	2,7	1,4	-47 %
Kb / PK	14	55 749	<i>P. argus</i>	4,3	2,1	-52 %
Om / KP	9	21 389	<i>P. argus</i>	2,7	3,9	45 %
Ok / Kn	10	11 660	<i>E. eumedon</i>	4,3	2,8	-35 %
Oba / OP	10	26 979	<i>P. amandus</i>	3,5	3,8	7 %
Obb / PeP	10	14 203	<i>A. nicias</i>	3,7	1,9	-50 %
Ks / Ks	10	3 557	<i>E. eumedon</i>	2,4	5,3	126 %
Lkoc / KiL	9	1 926	<i>A. optilete</i>	3,2	2,2	-30 %
Lkor / SoL	9	2 267	<i>A. optilete</i>	2,6	5,7	121 %
Le / EnL	7	5 493	<i>A. optilete</i>	4,7	7,5	60 %
Li / InL	6	5 446	<i>A. optilete</i>	2,9	4,7	65 %

keskiarvot:

A-LK	13	60 049	<i>P. argus</i>	3,3	2,1	-34 %
EP-PeP	11	23 975	<i>P. argus</i>	3,4	2,5	-24 %
Ks-InL	8	3 738	<i>A. optilete</i>	3,1	5,1	68 %

Suomen maakunnissa viimeiset seuranta-vuodet ovat olleet sinisiipisten suhteen selvästi hiljaisempaa aikaa. Maakunnista suurimmat hiipumiset kohdentuvat yleensä niukalti havainnoituun Laatokan Karjalaan ja Etelä-Karjalaan. Maan pohjoisimmissa osissa trendi sen sijaan on maan eteläpuoliskoon verrattuna vahvasti plusmerkkinen. Ainoastaan Kittilän Lapissa sinisiivet ovat viime vuosina olleet vähälukuisempia kuin aikaisempina seurantavuosina – osansa toki voi olla seuranta-aktiivisuuden muutoksilla ja sen vuosien välisellä vaihtelulla. Etelämpänä sinisiivet näyttäisivät pitäneen paremmin pintansa viidessä maakunnassa, Ahvenanmaalla ja Varsinais-Suomessa sekä Pohjanmaan rannikkomaakunnissa.

Yksilömääriltään eteläpuoliskon maakuntia hallitsee kangassinisiipi, joka pohjoisempana Kainuussa ja Koillismaalla väistää ensin ruskosinisiiven ja lopulta Lapin maakunnissa juolukkasinisiiven tieltä. Vaarantuneeksi luokitellun huhtasinisiiven ykköstitä Perä-Pohjanmaalla on mielenkiintoinen poikkeus joukossa. Maakuntien kakkosena on useimmiten ketosinisiipi, joka on toiseksi runsain laji kaikkiaan kahdeksassa maakunnassa Etelä-Karjalasta Inarin Lappiin. Edellä mainittujen valtalajien lisäksi maakuntien kakkosilalta löytyvät hohtosinisiipi (Ahvenanmaa), harjusinisiipi (Satakunta) ja tundra-sinisiipi (Enontekiön Lappi).

Heliölä, J., Huikkonen, I.-M., Kuussaari, M. 2022: Maatalousympäristön päiväperhosseuranta 1999–2021. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 44.

Saarinen, K. 2020: Valtakunnallinen päiväperhosseuranta 2019 – Huimaa ohdakeperhosten näytöstä! – *Baptria* 45(1): 4–16.

Saarinen, K. 2021: Valtakunnallinen päiväperhosseuranta 2020 – Nokkosperhosen ylivoimaa! – *Baptria* 46(1): 4–16.

Saarinen, K. 2022: Valtakunnallinen päiväperhosseuranta vuosi 2021 – Melkein paras-ta antia tähän asti. – *Baptria* 47(1): 4–19.

Saarinen, K. 2023: Valtakunnallisen päiväperhosseurannan vuosi 2022 – Kehnoimpia perhoskesiä kahteen vuosikymmeneen? – *Baptria* 48(1): 4–23.